

Stenografični zapisnik

osme seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 17. februarija 1897.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladna zastopnika: C. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia in Janko Kersnik. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VII. deželnozborske seje dné 12. februarija 1897.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Poročilo o delovanji kranjskega deželnega odbora za dobo od 1. januarja do konca decembra 1896.
4. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora o dogovoru, ki je gledé nastavljanja zemljemerskega osebja za agrarske operacije skleniti s c. kr. deželno komisijo.
5. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora o prenapredbi deželno-zborskega volilnega reda za vojvodino Kranjsko.
6. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun deželnega zaklada za l. 1897.
7. Priloga 40. Poročilo deželnega odbora o podporah za šolske zgradbe.
8. Priloga 41. Poročilo deželnega odbora o gradnji ceste od Spodnjega Bernika do Vodice.
9. Priloga 42. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v cestnem okraju Ljubljanska okolica se nahajajoče občinske ceste, ki se pri Cikavi od Ljubljansko-Novomeške državne ceste med km 16.0 in 16.2 odcepi in drži mimo Male Stare Vasi in Velike Stare Vasi do meje selske občine Polica, z njenim razpotjem pri Mali Stari Vasi držečim čez Dolenje Duplice do stika z imenovano državno cesto na Stehanu, med okrajne ceste.

Stenographischer Bericht

der achten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 17. Februar 1897.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia und Janko Kersnik. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der VII. Landtagsitzung vom 12. Februar 1897.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Rechenschaftsbericht des krainischen Landesausschusses für die Zeit vom 1. Jänner bis Ende December 1896.
4. Beilage 36. Bericht des Landesausschusses, betreffend das in Ansehung der Bestellung des geometrischen Personales für agrarische Operationen mit der k. k. Landescommission abzuschließende Uebereinkommen.
5. Beilage 37. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Aenderung der Landtagswahlordnung für das Herzogthum Krain.
6. Beilage 38. Bericht des Landesausschusses, mit welchem der Voranschlag des Landesfondes für das Jahr 1897 vorgelegt wird.
7. Beilage 40. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Unterstützungen für Schulbauten.
8. Beilage 41. Bericht des Landesausschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Unter-Jernig-Woditz.
9. Beilage 42. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Laibach Umgebung gelegenen, bei Cikava von der Laibach-Nudolfswerter Reichsstraße zwischen km 16.0 und 16.2 abzweigenden, nächst Klein- und Groß-Altendorf vorbei und bis zur Grenze der Ortsgemeinde Politz führenden Gemeindestraße mit ihrer bei Klein-Altendorf beginnenden Abzweigung über Unter-Duplitz bis zum Anschlusse an die genannte Reichsstraße am Stohanvrch, in die Kategorie der Bezirksstraßen.

10. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi kmetijsko-kemičnega poskuševališča za Kranjsko.
11. Priloga 44. Poročilo deželnega odbora o zgradbi nove deželne bolnice, o novi pogodbi gledé priskrbe režijskih potrebščin in hrane bolnikom ter o stavbinskih stroških do konca 1897. leta.
12. Priloga 43. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v cestnem okraji Ljubljanska okolica in v ozemlju mesta Ljubljane se nahajajoče občinske ceste, ki se nasproti podružne cerkve sv. Jerneja v Spodnji Šiški od Ljubeljske državne ceste odcepi in se stika pri Bežigradu z Dunajsko državno cesto, med okrajne ceste.
13. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Majarona o ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov (mirovnih sodišč) (k prilogi 28.).
14. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za l. 1895. in proračunu za l. 1897. (k prilogi 16.).
15. Ustno poročilo finančnega odseka gledé odpisa iz nekdanjega kranjskega zemljiško-odveznega zaklada v dobi od 1857. l. do konca 1882. leta na račun strank predplačiloma izplačanih neizterljivih potnih stroškov (k prilogi 33.).
16. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu za l. 1895. in o proračunu za l. 1897. garancijskega zaklada dolenskih železnic (k prilogi 18.).
17. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah:
 - a) županstva v Šmariji za 30 % podporo za napravo vodovoda v Šmariji in Razdrtem;
 - b) županstva v Podkraj pri Vipavi za podporo za napravo vodovoda;
 - c) Marije Kreč, udove deželnega tajnika, za zvišanje pokojnine;
 - d) zdravstvenega zastopa na Brdu in občin Brdskega okraja za razpis mesta okrožnega zdravnika s sedežem v Prevojah in s plačo 800 gld.
18. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca grofa Barbo o ustanovitvi deželnega skladišča v Ljubljani (k prilogi 17.).
19. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Adlešičah, da bi deželni inženir pregledal, kje in kako naj se napravi vozna pot do Kolpe.
20. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Jezica in Št. Vid pri Ljubljani za uvrstitev občinske poti Jezica-Savlje-Kleče-Št. Vid med okrajne ceste.
10. Beilage 39. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Errichtung einer landwirtschaftlichen chemischen Versuchstation in Krain.
11. Beilage 44. Bericht des Landesausschusses über den Bau des neuen Landes-Spitals, den neuen Vertrag wegen Beistellung der Regieerfordernisse und der Krankenbeköstigung und den Bauaufwand bis Ende des Jahres 1897.
12. Beilage 43. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Laibach Umgebung und im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, gegenüber der Filialkirche St. Bartholomäus in Unterschichta von der Loibler Reichsstraße abweigenden und bei Bežigrad in die Wiener Reichsstraße einmündenden Gemeindestraßen in die Kategorie der Bezirksstraßen.
13. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Majaron, betreffend die Errichtung von Gemeinde-Vermittlungsämtern (zur Beilage 28.).
14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabluß des Landesanlehensfondes für das Jahr 1895 und den Voranschlag für das Jahr 1897 (zur Beilage 16.).
15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Abschreibung der aus dem bestandenen krainischen Grundentlastungsfonde in der Zeitperiode seit 1857 bis Ende 1882 für Rechnung der Parteien vorstufenweise bezahlten uneinbringlichen Reisekosten (zur Beilage 33.).
16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabluß pro 1895 und den Voranschlag pro 1897 des Garantiefondes der Unterfrainerbahnen (zur Beilage 18.).
17. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petition:
 - a) des Gemeindeamtes in St. Marein um Bewilligung eines 30 % Beitrages behufs Errichtung der Wasserleitung in St. Marein und in Razberto;
 - b) des Gemeindeamtes in Podkraj bei Wippach um Bewilligung einer Subvention für die Errichtung der Wasserleitung;
 - c) der Maria Kreč, landschaftlichen Secretärswitve, um Pensionserhöhung;
 - d) der Sanitätsvertretung in Egg und der Gemeinden des Bezirkes Egg um Ausschreibung der Districtsarztensstelle mit dem Sitze in Prevoje und mit dem Gehalte per 800 fl.
18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Grafen Barbo, betreffend die Errichtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach (zur Beilage 17.).
19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Adlešitz um Veranlassung von Erhebungen durch einen landschaftlichen Ingenieur zum Zwecke der Herstellung eines Fahrweges zum Kulpaflusse.
20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden Jezica und St. Veit bei Laibach um Einreihung des Gemeindegeweges Jezica-Savlje-Kleče-St. Veit unter die Bezirksstraßen.

Seja se začne ob 10. uri 25 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 25 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrdjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VII. deželno-zborske seje dné 12. februarija 1897.

1. Lesung des Protokolls der VII. Landtagsitzung vom 12. Februar 1897.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik VII. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der VII. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Izročene so bile sledeče peticije:

Der Verein für Knabenhandarbeit in Österreich in Wien bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Der Krankenunterstützungsverein slavischer Hochschüler in Graz bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Der Verein zur Unterstützung dürftiger Realschüler in Laibach bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Pazniško osobje prisilne delalnice v Ljubljani prosi za zboljšanje plače.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Kozjek Ivan, oficijal pri deželnem knjigovodstvu, prosi povračila zneska 1.181 gld. 25 kr., kojega je plačal deželni prisilni delalnic.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Županstvo v Selcih prosi podpore za uravnavo potoka Ljuša in dotične občinske poti.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izroča prošnjo društva „Radogoj“ za podporo, v podporo slovenskih visokošolcev.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kalan izroča prošnjo posestnikov na Suhu za uvrstitev mostu čez Soro in čezenj vodeče občinske poti med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Jelovšek izroča prošnjo občine Polhovgradec za podporo za nasipanje ceste Polhovgradec-Črni vrh.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lenarčič izroča prošnjo županstva v Postojni za podporo za napravo vodovoda v Postojni.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izroči sledeči prošnji:

Odbor društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani prosi podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Mestni magistrat v Ljubljani prosi stalne letne podpore za vzdrževanje višje dekliške šole v Ljubljani.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Nadalje izročam jaz prošnjo Smoliča Franca, pomočnega sluga pri deželni blagajnici, da se mu spregleda prekoračenje normalne starosti.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Žitnik izroča sledeči prošnji:

Županstvo v Trebnjem prosi za uvrstitev občinske ceste in sicer od državne ceste v Trebnjem do deželne ceste na Račjem Selu med okrajne ceste in od Dolnje Nemškevasi proti Trebelnem.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Narodna šola, društvo v podporo ljudskemu šolstvu, prosi podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo šolske občine na Erzeltu za podporo za zgradbo novega šolskega poslopja.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kalan izroča prošnjo posestnikov na Suhu za podporo za uravnavo Sore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec eksccelencia baron Schwegel izroča prošnjo:

Der Theaterverein in Laibach bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Seiu:

Ich habe die Ehre dem hohen Hause eine Regierungsvorlage mit dem Entwurfe eines Gesetzes betreffend die Bestellung von Aufsichtsorganen für den Verkehr mit Lebensmitteln und einigen Gebrauchsgegenständen zu überreichen.

Visoki deželni zbor! Čast mi je, predložiti visoki zbornici vladno predlogo z načrtom zakona, s katerim se postavljajo nadzorni organi za promet z živili in nekaterimi porabnimi predmeti.

Odkazano je od tega načrta izvrševanje onega zakona, ki ga je sklenil državni zbor o prometu z živili in nekaterimi porabnimi predmeti. Ta zakon stopi v veljavo dne 1. oktobra 1897. leta. Vážnost tega zakona se ne da zanikati. Prosim zategadelj visoko zbornico, v pretres vzeti ta vladni načrt, ki ga izročam gospodu deželnemu glavarju v ustavno poslovanje.

Deželni glavar:

Prvo branje pride na dnevni red, kadar bo predloga tiskana.

Preidimo na dnevni red.

Točka:

3. Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora za dobo od 1. januarja do konca decembra 1897.

3. Redenschaftsbericht des krainischen Landesausschusses für die Zeit vom 1. Jänner bis Ende December 1896.

Predlagam, da se letno poročilo, izvzemši nekatere točke, glede katerih se bo, kakor je bilo doslej običajno, morebiti še v današnji seji stavil predlog, da se odkážejo finančnemu odseku in upravnemu odseku, izroči odseku za letno poročilo.

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Majaron.

Poslanec dr. Majaron:

Visoki zbor! Poleg tistih oddelkov, ki se navadno izločujejo iz letnega poročila in odkazujejo dotičnim odsekom, bi jaz nasvetoval, da se tudi še dva druga oddelka odkážeta upravnemu odseku. Tiče se oddelek prvi „deželne zavarovalnice“, drugi oddelek pa predloga gospoda Lenarčiča glede pospeševanja obrta in trgovine. To sta dva jako važna

narodno-gospodarska predloga, glede katerih bi bil pričakoval, da deželni odbor predloži posebni poročili in stavi konkretne predloge.

Toda le nekaj malega je o tem zapisanega, in sicer nekako izgubljenega v letnem poročilu.

Menim torej, da je te dve stvari odkazati upravnemu odseku, ki se je že poprej z njima pečal in ki naj sedaj da deželnemu odboru nov impuls, nova naročila, da se končno rešita ti vprašanji, kakor je to zahtevala cela visoka zbornica. Nasvetujem, da se iz § 11. deželno-odborskega letnega poročila upravnemu odseku izroči marg. št. 13 „deželna zavarovalnica“ in št. 19 „pospeševanje obrta in trgovine“.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Majaron predlaga, da se točki 13. in 19. § 11. letnega poročila odkážeta upravnemu odseku.

Gospodje, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Torej se točka 13. in 19. § 11. letnega poročila izroči upravnemu odseku.

Ostali del letnega poročila, v kolikor se ne bodo nekatere točke še pozneje izločile in odkazale drugim odsekom, izroči se odseku za letno poročilo.

Daljna točka je:

4. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora o dogovoru, ki je gledé nastavljanja zemljemerskega osebja za agrarske operacije skleniti s c. kr. deželno komisijo.

4. Beilage 36. Bericht des Landesausschusses, betreffend das in Ansehung der Bestellung des geometrischen Personales für agrarische Operationen mit der k. k. Landescommission abzuschließende Uebereinkommen.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Točka:

5. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora o preuredbi deželno-zborskega volilnega reda za vojvodino Kranjsko.

5. Beilage 37. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Aenderung der Landtagswahlordnung für das Herzogthum Krain.

K tej točki se je oglasil gospod poslanec ces. svetnik Murnik k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Deželni odbor je predložil vsled sklepa visokega deželnega zbora z dne 28. decembra lanskega leta nov, deloma prenašajen volilni red in stavlja nasvet, da bi visoki zbor hotel pritrčiti priloženemu načrtu zakona. Deželni odbor pa v tem poročilu ni predlagal, kateremu odseku naj bi se izročil ta načrt zakona in torej v njegovem imenu nasvetujem jaz, naj bi se ta zakon, ki gotovo enakomerno zadeva celi zbor, izročil posebnemu odseku, ki bi se pa imel šele voliti, ker se pri prvotnih volitvah posameznih odsekov ni gledalo na to, kateri odsek bo imel pečati se in poročati visokemu zboru o tem načrtu zakona.

Torej stavljam v imenu odbora predlog:

„Visoki zbor izvoli poročilo deželnega odbora o volilni reformi z načrtom zakona izročiti odseku 9 članov.“

Deželni glavar:

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik predlaga, da se v presojo poročilo o volilni reformi in dotičnega načrtanega zakona izroči posebnemu odseku 9 članov.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Volitev odseka za pretresanje volilne reforme se bo vršila koncem seje.

6. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun deželnega zaklada za leto 1897.

6. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Voranschlag des Landesfondes für das Jahr 1897 vorgelegt wird.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 40. Poročilo deželnega odbora o podporah za šolske zgradbe.

7. Beilage 40. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Unterstützungen für Schulbauten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

8. Priloga 41. Poročilo deželnega odbora o gradnji ceste od Spodnjega Bernika do Vodice.

8. Beilage 41. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Unter-Fernig-Woditz.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

9. Priloga 42. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v cestnem okraju Ljubljanska okolica se nahajajoče občinske ceste, ki se pri Cikavi od Ljubljansko-Novomeške državne ceste med km 16.0 in 16.2 odcepi in drži mimo Male Stare Vasi in Velike Stare Vasi do meje selske občine Polica, z njenim razpotjem pri Mali Stari Vasi držim čez Dolenje Duplice do stika z imenovano državno cesto na Stehanu, med okrajne ceste.

9. Beilage 42. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Laibach Umgebung gelegenen, bei Cikava von der Laibach-Rudolfswerther Reichsstraße zwischen km 16.0 und 16.2 abzweigenden, nächst Klein- und Groß-Altendorf vorbei und bis zur Grenze der Ortsgemeinde Politz führenden Gemeindefstraße mit ihrer bei Klein-Altendorf beginnenden Abzweigung über Unter-Duplitz bis zum Anschlusse an die genannte Reichsstraße am Stohanvrh, in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

10. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi kmetijsko-kemičnega poskuševališča za Kranjsko.

10. Beilage 39. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Errichtung einer landwirtschaftlichen chemischen Versuchstation in Krain.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

11. Priloga 44. Poročilo deželnega odbora o zgradbi nove deželne bolnice, o novi pogodbi gledé priskrbe režijskih potrebščin in hrane bol-

nikom ter o stavbinskih stroških do konca 1897. leta.

11. Beilage 44. Bericht des Landesauschusses über den Bau des neuen Landes-Spitals, den neuen Vertrag wegen Beistellung der Regierfordernisse und der Krankenbeköstigung und den Bauaufwand bis Ende des Jahres 1897.

Omenjam, da danes priloga 44. še ni razdeljena, ker je še v tisku. Vkljub temu mislim, da naj bi se že danes izročila finančnemu odseku.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker se gospodje poslanci s tem strinjajo, izroči se priloga 44. finančnemu odseku.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Točka:

12. Priloga 43. Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve v cestnem okraji Ljubljanska okolica in v ozemlju mesta Ljubljane se nahajajoče občinske ceste, ki se nasproti podružne cerkve sv. Jerneja v Špodnji Šiški od Ljubelske državne ceste odcepi in se stika pri Bežigradu z Dunajsko državno cesto, med okrajne ceste.

12. Beilage 43. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Laibach Umgebung und im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, gegenüber der Filialkirche St. Bartholomäus in Unterishischka von der Laibler Reichsstraße abzweigenden und bei Bežigrad in die Wiener Reichsstraße einmündenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Točka:

13. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Majarona o ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov (mirovnih sodišč) (k prilogi 28.).

13. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Majaron,

betreffend die Errichtung von Gemeinde-Vermittlungsämtern (zur Beilage 28).

Gospod predlagatelj ima besedo, da utemeljuje svoj predlog.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! V samostojni delokrog naših občin spada tudi pravica in naloga, po domačih možeh poravnati pripravajoče se stranke. Izrečeno je to kot načelo v državnem zakonu za občine, kakor tudi še posebej v našem občinskem redu in v statutu za mesto Ljubljansko. Načelo je to, ki bi lahko preblagodejno vplivalo na mejsobne razmere občanov, obvarovalo jih mnogih dragih potov in drugih stroškov, na drugi strani pa bi utrjevalo pravne pojme in povzdigovalo ugled občinske oblasti, vse to pa le, ako bi bilo prav izvršeno in kolikor se da splošno uvedeno. Žal, da se je temu načelu godilo tako, kakor drugim dobrim načelnim določbam v novih zakonih: ali se sploh niso v življenje postavile, ali pa so se, predno se je to zgodilo, na vse strani obstrigle in posušile, tako da so kot zvršilni zakoni le malo odgovarjale načelom, iz katerih so izhajale!

Prvi korak k zvrstitvi načela, o katerim govorim, storil je državni zakon z dne 21. septembra 1869. leta drž. zak. št. 150, s katerim se je za poravnave, ki se sklenejo pred zaupnimi možmi občine, določila tista moč, katero imajo pred sodišči sklenjene poravnave. Določilo pa se je ob enem, da se ne dajo vsi prepiri na ta način poravnati pri takozvanem občinskem posredovalnem uradu, ampak da to velja samo za tirjatve v denarji do zneska 300 gld. ali pa za premične reči, glede katerih izjavi stranka, da namesto njih vzame ali pa plača največ 300 gld. Načrt tega zakona, kakor ga je bila predložila vlada poslanski zbornici, je bil pač drugačen. Po tem načrtu bi se bil lahko vsak prepir v občini poravnal pred zaupnimi možmi z eksekucijsko močjo! Ali tist, ki je omejil in utesnil poravnave na denar in premičnine v vrednosti do 300 gld. in stem podrl močan steber občinske avtonomije, bil je v prvi vrsti ljudski zastop, zbor poslancev, kateremu je pridrila tudi gospodska zbornica in je tako nastal državni zakon z leta 1869., ki podaja omenjeni jako tesni okvir za poravnave pri občinskem posredovalnem uradu ali, kakor pravimo, mirovnem sodišču.

Nadaljno uredbo posredovalnih uradov prepustil je ta državni zakon deželnim zborom izrecno določila, ali in v katerih občinah je ustanoviti take posredovalne urade, potem predpise radi njih kompetence, radi izvolitve zaupnih mož in radi poslovanja pri teh uradih.

Dotični deželni zakoni so bili do danes sklenjeni in sicer največ začetkom sedemdesetih let na Predarelskem, Koroškem, v Dalmaciji in v Bukovini, na Nižjeavstrijskem in Češkem, v Sleziji in Galiciji, na Gorenjem Avstrijskem in tudi Kranjskem. Za našo deželo je bil tak zvršilni zakon razglašen z dne 11. maja 1873 pod št. 24. deželnega zakonika.

Vsi ti deželni zakoni so si drug drugemu jako podobni, ker so prirejani po enem in istem uzorci.

Bistvena in jako važna razlika obstoji pa v tem, da zakona za Predarlško in Gorenje Avstrijsko predpisujeta za vsako občino obli gatorno posredovalni urad, da se pa po drugih deželah, in tako tudi na Kranjskem, životvori posredovalni urad le v tisti občini, kjer kaj takega sklne občinski odbor.

Kar se tiče sestave in poslovanja občinskih posredovalnih uradov pri nas, omenjam naj le nekoliko bistvenega. Če občinski odbor sklne ustanoviti tak občinski urad, potem izvoli najmanj tri zaupne može na tri leta. Te je treba v občini razglasiti in naznaniti deželnemu odboru, okrajnemu sodišču in političnemu oblastvu. Ko zaupni možje še sežejo v županovo roko v znamenje, da hočejo svoje dolžnosti vestno izpolnjevati, je potem sestavljen posredovalni urad, kateremu stoji na čelu ali jeden zaupni mož ali pa sam župan. Stranka v občini, ki ima kakino prepirno stvar zakonitega obsega na srci, zglaši to pri posredovalnem uradu, ki potem povabi na zaslišanje in poravnavo tudi nasprotnika. Lahko pa brez posebne zglasitve na uradni dan obe stranki skupaj prideta pred zaupne može. Le-ti stranke zaslišijo, izprašujejo tudi priče in zvedence, če so navzočni, ter na podlagi vsega razgovora skušajo poravnati stranke. Ako se poravnava posreči, zapiše se v uradno knjigo in potem ima eksekucijsko moč. Ako pa se poravnava ne doseže, potem izjave, ki so se storile pri posredovalnem uradu v bodoči pravdi ne koristijo in ne škodujejo nobeni stranki.

To je ob kratkem posnetek takšnega posredovalnega uradovanja, ki je dovoljeno tudi na Kranjskem.

Ko se je dotični zakon sklepal v deželni naši zbornici leta 1872., izražali so se najboljši upi, da se s tem po občinah oživotvorijo prekoristne posredovalne naprave. Ti upi pa se niso izpolnili, niti pri nas, niti po nekaterih drugih kronovinah, kjer so sklenili jednake zakone. Statistika o posredovalnih uradih je v obče jako uborna. Zasledoval sem uspehe našega deželnega zakona po poročilih deželnega odbora in našel, da so se prvo leto potem, t. j. leta 1874. tri občine odločile za posredovalne urade in sicer Boštanj, Velika dolina in Stari trg pri Ložu, naprej pa nobena več. In tako je preteklo 22 let, da se je pred nekimi tedni v notranjskih Rovtah oživotvoril zopet jeden posredovalni urad. Nič bolje se tudi ni godilo po drugih kronovinah, kjer zakoni uvedbo posredovalnih uradov le dopuščajo, ne pa ukazujejo. Razvidi se to iz odgovorov, katere je od raznih deželnih odborov prejel deželni odbor Gorenjeavstrijske, ko se je bil leta 1894. obrnil do njih v tej zadevi po naročilu deželnega zbora.

V teh odgovorih so navedeni tudi različni uzroki, zakaj se ne vkoreninijo, zakaj ne precvitajo občinski posredovalni uradi. Poglavitni uzrok je pomankljivi državni zakon iz leta 1869. Preveč je po tem zakonu omejena njih kompetenca, zlasti ker se ne tiče tudi prepirov radi mejá na zemljiščih, radi zemljiških servitut, radi zadnje posesti, prepиров torej, ki so na deželi jako pogosti in ki povzročajo največje pravde in sodne stroške. Želi se po-

sebno, da bi se malenkostna razžaljenja časti odkazala najprvo v poravnavo pred domača sodišča, predno se naj ž njimi bavijo okrajna sodišča. Očita se nadalje državnemu zakonu, zakaj ne bi bile domače stranke prisiljene, priti najprvo pred posredovalni urad, predno se zatekó k sodišču, napravljat sebi in nasprotniku stroške. Tudi bi morala država za posredovalno uradovanje dovoliti pristojbinske olajšave, kakor je kranjski deželni zbor izrekel željo že leta 1872.

Ne dá se tajiti, da bi se z izpolnitvijo ravno kar navedenih teženj pospešilo oživotvorjenje in poslovanje posredovalnih uradov. To je uvidela tudi vlada, ki je leta 1894. gospodski zbornici predložila načrt zakona, s katerim se nasvetuje razširiti kompetenco posredovalnih uradov na vse prepire radi denarnih terjatev in premičnin, radi mejá na zemljiščih in zemljiških servitut, radi obstoja služnosti stanovanja, kakor tudi na posestne prepire in končno na razžaljenja časti, zaradi katerih naj bi se smela tožba vložiti pri sodišči še le tedaj, ko bi poskus poravnave pri občinskem posredovalnem uradu brezuspešen ostal. Nadalje dovoljuje ta vladni načrt tudi pristojbinske olajšave in, kar je posebno važno, določuje tudi to, da se stranke lahko takoj ustno zedinijo, naj zaupni možje prepirno stvar prosto razsodijo, če se poravnati ne da.

Vsaakega ljudskega prijatelja mora veseliti ta tendenca, da se hoče potom občinskih posredovalnih uradov doseči hitreje in vzlasti bolj cenó pravosodje, in pravi ljudski zastopniki ne bodo smeli prej mirovati, dokler se za posredovalne urade ne dosežejo tisti pogoji življenja, kateri so to institucijo pripravili do tolike veljave in dobrote na Angleškem, Francoskem in pa v nekaterih nemških deželah.

Vzlic temu pa, da so sedanji zakoni na tem polji še jako tesnega obsega in pomankljivi, dá se po mojem prepričanju venderle tudi v teh okolnostih mnogo storiti za ljudske interese. Gotovo je, da bi se naši deželani zatekali tudi v prepirih do vrednosti 300 gld. k občinskemu posredovalnemu uradu in tu brez tožbe, ki že sama na sebi stane pota in stroške, poravnave sklepali, ako bi le takšne posredovalne urade imeli. Pa zakaj jih ni? Moja gospoda, zato ne, ker se naših občin ni v tem pogledu še skoro nič poučilo, ker jim je zakon zastran posredovalnih uradov znabiti popolnoma neznan.

Poglejmo na Gorenje Avstrijsko! Tam so dobili zakon zastran občinskih posredovalnih uradov še le leta 1889. Res je, za gorenjeavstrijsko nadvojvodino velja, da mora vsaka občina imeti svoj posredovalni urad. Ali poleg tega je deželni odbor po sklepih deželnega zbora z vso vnetostjo takoj začetkom podpiral občine v tem oziru in jih še dandanes podpira. Takoj, ko je bil zakon razglašen, je deželni odbor gorenjeavstrijski poučil vse občine o sestavi posredovalnih uradov in volitvi zaupnih mož. Nadalje je dogovorno s c. kr. namestništvom priredil uradno knjigo, v katero je vpisovati sklenjene poravnave, in napotil posredovalne urade, naj si jo naroče, da bo poslovanje jednotno. Tudi

je opozoril na praktično knjižico, katero je kot nekako navodilo za posredovalne uradovanje sestavil advokat dr. Prischl in kateri je naslov: „Der österreichische Friedensrichter“. Sploh je deželni odbor pomagal občinam v tem oziru na vse strani. On o tem vsako leto poroča deželnemu zboru, kateri to zadevo zmatra za važen del svojega delovanja.

Sad tega zanimanja ni majhen. Občine poročajo vsako leto deželnemu odboru o uspehih posredovalnega uradovanja. In bili so v letih 1890 do 1895 naslednji:

V letu:		se je pri: posredovalnih uradih		obravnavalo:	
		slučajev:	in sicer:		
1890	186	630	469	z uspehom	161
1891	171	646	496		150
1892	198	842	694		148
1893	209	908	743		165
1894	206	876	717		159
1895	185	764	631	z uspehom	133
					brez uspeha

V šestih letih se je torej 3750 preprirov lepo doma v občini poravnalo in prav toliko pravn zatrla, narodno gospodarstvo pa ogromnih svot popolnoma nepotrebnih stroškov obvarovalo!

Ti podatki jasno pričajo, kakšna dobrota so občinski posredovalni uradi zlasti za kmetsko ljudstvo. Kar je mogoče na Gorenjem Avstrijskem, ne vem, zakaj bi ne bilo mogoče tudi pri nas? Pravo bi bilo, da bi se tudi za naše občine ukazalo uvesti posredovalne urade. Brez izjeme naj se dá v sleherni občini vsaj prilika, da se najprej pred domačimi zaupnimi možmi znabiti poravna prepri. Saj ustanovitev posredovalnega urada ne stane skoraj nič. Jeden posredovalni urad bo več posloval, drugi manj. Ali to nič ne dé, — naj se še tako malo preprirov reši na ta način, dobro in koristno bo v moralnem in gospodarskem oziru. Res je, da se od zaupnih mož zahteva nekoliko več nabraženosti za takšno poslovanje. Toda če je pri naših županstvih toliko inteligence, da zmagujejo druga občinska dela v samostalnem in izročenem področji, bo je tudi dovolj, da se bodo poravnave posredovalnih uradov pravilno vpisavale v formulare uradnih knjig. In drugoga več itak ni treba! Lepo potje imata tukaj tudi duhovnik in učitelj, ki bosta gotovo zaradi dobre stvari rada prevzela posel občinskih zaupnih mož.

Vender pa nočem danes naravnost predlagati, naj se dotični naš deželni zakon spremeni tako, da bo vsaka občina dolžna imeti svoj posredovalni urad. Mogoč je tudi tak imperativen način, da se le za občine z večjim številom prebivalcev predpiše tak urad, ali da se več manjših občin združi v ta namen. Odločitev bo lažja, ako bomo imeli jasen pregled o tu odločilnih razmerah po naših občinah. Zategadelj za sedaj, kakor mislim, utemeljeno predlagam, naj deželni odbor pripravi podlago za rešitev vprašanja, ali naj se po vseh občinah, odnosno po katerih naj se uvedo obligatorno posredovalni uradi.

Predno se pa to zgodi, je pač naša naloga, vplivati na občine, katere bi lahko že sedaj ustanovile posredovalne urade, a tega niso storile. To

ni nič čudnega, kajti še tako dobra stvar potrebuje za svoj razvoj posebne agitacije. Za izvrševanje dotičnega deželnega zakona pa se dosedaj ni še prav nič storilo, niti od oblastev niti od šeste velesile, od našega časopisja, katero je vse storilo na pr. za delno odpravo prisilne legalizacije, pri tem pa popolnem preziralo neprimerno važnejše vprašanje radi posredovalnih uradov. Ta stvar je vredna sodelovanja vseh dobrohotnih faktorjev! Zategadelj predlagam v prvi vrsti, naj deželni odbor opozori občine na koristi in dobroto posredovalnih uradov, naj jih z domačo besedo — baš sedanji občinski poročevalec v deželnem odboru je mojster za to — naj jih z domačo besedo pouči o delovanju na to stran ter vspodbudi k ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov. Vender to ne bo zadoščalo. Sleherni uradovanje potrebuje obrazcev ali formularij, sploh uradnih tiskovin. S tem je uradovanje zanesljiveje in hitreje. Takšnih tiskovin dajmo na razpolago tudi našim občinam! Potem se bodo hitreje odločile za ustanovitev posredovalnih uradov, kojih poslovanje bo gotovo tudi jednotno, kakor treba. Zategadelj predlagam, naj deželni odbor priredi vse potrebne obrazce za posredovalno uradovanje ter občine opozori na založnika, katerega ne bo težko dobiti, ker jeden se je sam že pri meni oglasil. Tako je postopal tudi deželni odbor gorenjeavstrijski in videli smo, da ne z malim uspehom. Ako bo naš deželni odbor tu storil z vnetostjo svojo dolžnost in ako bodo njegovim korakom pripravljala pot naša javna glasila s primernim poukom, potem homo pri nas v vsaki občini kmalu videli od dalje napisa: „posredovalni urad“ ali „mirovno sodišče“, koji napis bo že sam po sebi občane vspodbujal k miru in jim klical v spomin staro prislovico: „boljša suha poravnava, kakor pa debela pravda!“

Sedaj prosim, da se moj predlog odkaže upravnemu odseku v pretresanje in poročanje.

(Živahno odobravanje. — Lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Majaron nasvetuje, da se njegov predlog izroči upravnemu odseku.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Torej se predlog izroči upravnemu odseku.

Na vrsto pride točka:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za l. 1895. in proračunu za l. 1897. (k prilogi 16).

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landes-

anlehensfondes für das Jahr 1895 und den Voranschlag für das Jahr 1897 (zur Beilage 16.)

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! O računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1895. je le čisto malo omeniti v imenu finančnega odseka zaradi tega, ker se številke večinoma niso izpremenile. Male izpremembe so pri dohodkih pri II. in III. poglavji, kjer je dotacija iz deželnega zaklada morala biti za 261 gld. 04 kr. večja in kjer so drugi dohodki dali slučajno več za 28 gld. 70 kr. Ves ta denar se je pa izdal, respektive dotacija je morala večja biti, ker so režijski troški za deželno komisijo in za lokalne komisije večji bili, kakor so se proračunili na podlagi izjav, katere so dotične komisije bile naznanile deželnemu odboru. Drugače so vse številke take, kakor so bile v proračun postavljene in zato predlagam:

Visoki deželni zbor skleni:

„1.) Računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1895. z dohodki 205.675 gld. 74 kr. ter isto takimi izdatki se odobri.“

Istotako predlagam, da se razkaz skupne imovine koncem leta 1895., ki se nahaja na 6. strani priloge 16, in iz katerega je razvidno, da se je dolg dežele Kranjske pri deželnem posojilnem zakladu popolnoma v zmislu amortizacijskega načrta za 53.200 gld. zmanjšal, z aktivni 16.906 gld. 88 1/2 kr., ter pasivi 3.684.506 gld. 88 1/2 kr., torej z dolgom 3.667.600 gld. vzame na znanje.

Deželni glavar:

Predlog je, da se računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1895. odobri in da se izkaz imovine vzame na znanje.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da poroča sedaj o proračunu deželnega posojilnega zaklada za l. 1897.

Poročevalec Hribar:

Prestopam sedaj k proračunu deželnega posojilnega zaklada za l. 1897. in tu bi ne imel ničesar drugega omeniti, nego da dežela Kranjska od lanskega leta naprej ne dobiva več državnega doneska letnih 127.227 gld. Iz proračuna samega, kakor ga predlaga deželni odbor, je razvidno, da bo moral deželni zaklad priplačati deželnemu posojilnemu zakladu 203.188 gld. v pokritje potrebščine tega zaklada. To, gospoda moja, to veliko breme, katero mora deželni zaklad nositi, je pa ravno povod, da izrekam na tem mestu prepričanje, kakor sem

to že večkrat imel priliko storiti, da, kakor se sedaj kaže in kakor se razvidi, ako se vsi dotični akti in odloki pri deželnem odboru prestudirajo, visoka zbornica morebiti že dolgo časa ni storila tako usodnega sklepa, kakor takrat, ko je sklenila, da se ima konvertovati zemljiško-odvezni dolg v novo posojilo.

Po tej opazki nasvetujem, da se preide v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da vpelje nadrobno razpravo.

Poročevalec Hribar:

V nadrobni razpravi predlagam, da se kot potrebščina pri poglavji I. postavi v proračun znesek 57.600 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavji II. predlagam, da se postavi v proračun znesek 144.488 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri III. poglavji se ne proračunava ničesar.

Pri IV. poglavji se predlaga, da se postavi v proračun znesek 232 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri V. poglavji 370 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

in pri VI. poglavji 500 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsa potrebščina bi torej znašala 203.190 gld. v ordinariji.

Pokritje znaša samo pri poglavji II. 2 gld. in sicer pri taksah za blankete, katere morajo stranke plačevati.

Vse pokritje torej znaša 2 gld. in ker znaša skupna potrebščina 203.190 gld., torej se kaže primanjkljaj 203.188 gld., katerega bode pokriti iz deželnega zaklada in zato predlagam v imenu finančnega odseka:

„3.) proračun istega zaklada za leto 1897. s potrebščino	203.190 gld. — kr.
in pokritjem	2 „ — „
torej z nedostatkom, ki se ima pokriti iz deželnega zaklada v znesku	203.188 gld. — kr.

se odobri“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode poslance, ki se strinjajo z nasvetom finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1897., da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka dnevnega reda je:

15. Ustno poročilo finančnega odseka gledé odpisa iz nekdanjega kranjskega zemljiško-odveznega zaklada v dobi od 1857. l. do konca 1882. leta na račun strank predplačiloma izplačanih neizterljivih potnih troškov (k prilogi 33.).

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Abschreibung der aus dem bestandenen kranjschen Grundentlastungsfonde in der Zeitperiode seit 1857 bis Ende 1882 für Rechnung der Parteien vorschussweise bezahlten uneinbringlichen Reisefkosten (zur Beilage 33.).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Priloga 33. se tiče poročila deželnega odbora gledé odpisa zneska 7.313 gld. 13 kr., ki se je iz nekdanjega kranjskega zemljiško-odveznega zaklada v dobi od leta 1857. do konca 1882. na račun strank predplačiloma izplačal za potne troške in je sedaj neizterljiv.

Gledé te priloge mi je pred vsem omeniti, da se ne tiče deželnega posojilnega zaklada, kakor se to po pomoti nahaja tiskano v prilogi deželnega odbora, temveč da se tiče deželnega zaklada, kajti pri deželnem zakladu se aktivni zaostanki iz nekdanje zemljiške odveze izkazujejo še v premoženji, med tem ko deželni posojilni zaklad nima ničesar več s tem opraviti, ker se vsi nedostatki deželnega posojilnega zaklada pokrivajo iz deželnega zaklada.

V meritornem oziru mi je omeniti, da se tiče znesek 7.313 gld. 13 kr. nekaterih potnih troškov, ki so se svoje dni raznim strankam in občinam predplačiloma izplačali za agrarne operacije in ki se sedaj morajo smatrati kot neizterljivi. Deželni odbor je dopisoval deželni komisiji in ona je o tej stvari poizvedovala, ali končno sta prišla oba do prepričanja, da je ves znesek izgubljen. Torej ne kaže več voditi ga v izkazu aktivnih zastankov, ker bi bilo to samo fikcija, kakor da bi imela dežela še nekaj terjati, še nekaj dobiti, kar je pa v resnici izgubljeno.

Ker so vse druge stvari v prilogi deželnega odbora zadostno pojasnjene, mislim, da mi ni treba obsirneje govoriti in zato predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

V dobi od 1857. do konca 1882. leta za razne stranke predplačiloma izplačani potni troški iz nekdanjega zemljiško-odveznega zaklada v znesku 7.313 gld. 13 kr. odpišejo se kot neizterljivi pri aktivnih zastankih deželnega zaklada ter se izpuste iz razkaza imovine pod točko 9. aktiv*.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo nasvetu finančnega odseka, izvolijo obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo k točki:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu za l. 1895. in o proračunu za l. 1897. garancijskega zaklada dolenskih železnic (k prilogi 18.).

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss pro 1895 und den Vorausschlag pro 1897 des Garantiefondes der Unterkrainerbahnen (zur Beilage 18.).

Poročevalec Žitnik:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka mi je poročati o računskem sklepu garancijskega zaklada dolenskih železnic za leto 1895.

Ker je poročilo deželnega odbora dovolj jasno, menim, da ni treba nobenih daljnih pojasnil. Navajam samo, da so natanko po proračunu redni dohodki znašali 29.179 gld. 62 kr. in sicer letni dohodek deželnega zaklada 25 000 gld., obresti začasno naloženih glavnice 1.179 gld. 62 kr. in obresti obligacij 3000 gld., torej popolnem po proračunu.

Redni troški pa so znašali 3 gld. 30 kr., kateri so se pač v letu 1895. izplačali, toda na račun leta 1894.

Predlagam, da se ta računski sklep odobri.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem nasvetom finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec dr. Žitnik:

Na strani 6. je razkaz imovine. Kakor visoka zbornica razvidi iz njega, je znašala čista imovina koncem leta 1895. 111.036 gld. 31 kr. V tem znesku je obseženih 100.000 gld. naloženega kapitala in 11.036 gld. 31 kr. v 4 letih naraslih obrestij. Ta imovina je izkazana v opombi, in menim, da mi te stvari ni treba nadalje razpravljati.

Imovina koncem leta 1895. se je proti imovini leta 1894. pomnožila za 29.179 gld. 13 kr.; predlagam, da se ta razkaz imovine jemlje na znanje.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo nasvetu finančnega odseka, izvolijo obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec dr. Žitnik:

Preidem torej k proračunu za tekoče leto. O splošni razpravi nimam ničesar omeniti.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

K besedi se je oglašil gospod poslanec Hribar.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Lanskega leta že sem imel priliko opozarjati v tej visoki zbornici na neko silno nujno potrebo, katero v železniških zadevah čutijo prebivalci velikega dela ljubljanskega mesta, katero čuti tudi prebivalstvo mnogih drugih krajev na Kranjskem, zlasti na Dolenjskem.

Ko se je dolenjska železnica imela graditi, oglasilo se je takoj javno mnenje v Ljubljani, da je potreba, da se poleg mestne klavnice napravi postaja, ako ne drugače, vsaj za odkladanje živine. Zalibog se takrat ni jemalo ozira na to željo in tako je prišlo, da je sedaj postaja le onstran Gruberjevega kanala, pod Dolenjsko cesto. Ta postaja je preveč oddaljena od mestne klavnice, in gotovo onim, ki priganjajo živino na sejmove v Ljubljano, ne ugaja popolnoma. Zaradi tega se čedalje bolj sliši želja iz ust ljubljanskih interesentov in tistih, ki priganjajo živino na sejmove, da bi se storili od strani poklicanih faktorjev, zlasti torej od strani mestnega zastopa in deželnega zbora vsi koraki, da se doseže odkladališče za živino pri mestni klavnici. Dotični prostor za mestno klavnico je tako prostoren, da bi bilo mogoče napraviti celo postajo; ali kakor rečeno, cele postaje ni treba, temveč bi popolnoma zadoستovalo, ako se napravi samo postajališče za osebe ter nakladališče in odkladališče za živino. Poleg tega, da bi se napravilo tako odkladališče, bi bilo treba na to ozir jemati, da bi se moglo to odkladališče za mestno klavnico naravnost zvezati z železniškim tirom, katera položiti bi bila seveda skrb mestne občine ljubljanske. Na to poslednjo okolnost opozarjam posebno, ker je ta stvar velikega pomena za aprovizijonovanje mesta ljubljanskega. Živina namreč, katera se privaža po železnici, se pri kužnih boleznih ne sme naravnost s kolodvora goniti v mestno klavnico, temveč se mora na kolodvoru naložiti v vozove in potem v teh vozovih prevažati v mestno klavnico, kjer se ima pobiti. Ako pa bi se napravilo poleg mestne klavnice odkladališče in bi se položil železniški tir od njega do klavnice, mogla bi se živina iz kolodvora naravnost prevažati v mestno klavnico v železničnih vozovih in bi ne bilo več

treba tiste težavne in drage manipulacije, kakor sedaj, s čemer bi bilo aprovizijonovanje mesta ljubljanskega izdatno podpirano.

Kar se tiče stroškov za napravo takega postajališča in odkladališča, pripominjam, da bi znašali 25.000 do 30.000 gld. po načrtih, ki so se svoje dni napravili. Upraša se sedaj, kako pokriti te stroške? Sodim, da bi se dali lahko pokriti iz stavbnega kapitala, katerega se je prihranilo 1.000.000 gld. Res je, da imajo pri tem govoriti interesenti, ali jeden glavnih interesentov je ravno dežela Kranjska, katerej mora gotovo biti do tega, da se željam prebivalcev velikega dela naše dežele ustreže. Poleg tega je treba misliti, da interes glavnega mesta zahteva napravo takega odkladališča in da se mora ozir jemati na ta interes, kajti mesto Ljubljansko donša dolenjski železnici veliko dohodkov in s tem pripomore, da dežela vsled garancije ne pride v nevarnost. Ako bi pa končno ne bilo mogoče, da bi se stroški za napravo odkladališča pokrili iz gradbenega kapitala, pa sem prepričan, da bi se še vedno dali pokriti iz obratne glavnice zato, ker upam, da bi tako postajališče in odkladališče donšalo dolenjski železnici toliko dohodkov, da bi se kapital, ki bi se investoval v tej napravi, ne samo obrestoval, ampak tudi v gotovi dobi amortizoval. Ako se da to dokazati, potem za upravo dolenjskih železnic ne more biti nobenega pomisleka proti napravi postajališča in odkladališča iz obratnega kapitala. Za danes mi seveda te številke še niso na razpolaganje; pridržujem si pa, da jih v svojem času z računom stavbe vred na drug način dam upravnemu odboru dolenjskih železnic na Dunaji v vednost.

Po teh opazkah prosim visoko zbornico, da izvoli pritrditi resoluciji, katero bodem stavil in katera se glasi:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da se obrne do upravnega sveta Dolenjskih železnic s prošnjo, naj pri mestnej klavnici v Ljubljani napravi da osobno postajališče in odkladališče za živino tako, da bode mogoče napraviti od odkladališča poseben tir naravnost v klavnico.“

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo resolucijo gosпода poslanca Hribarja, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta in je torej v razpravi.

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec Pakiž se je oglašil k besedi.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor! Kakor se vem spominjati izza časa zgradbe dolenjske železnice, pripetili so se takrat nekateri nedostatki in sicer glede tega, da so se tu in tam delale železnične postaje na mestih, kjer jih ni bilo potreba in to z ogromnimi stroški. Nasprotno

se pa po nekoč niso napravile, kjer bi bile primerne in silno potrebne. Tako lahko rečem, da je ni niti ene postaje na celi progi dolenskih železnic, ki je tako potrebna, kakor bi bila potrebna, nujno potrebna postaja v Zlebiču v Ribniškem okraji. Tam so tri deželne ceste. Na postajo, katera bi tam imela delana biti, vozili bi iz 7 oziroma 10 občin. In to so občine — med njimi trg Sodražica — ki štejejo po 2500—3000 duš, kjer so ogromni gozdi, velike vodne žage, pile, mlini itd. In ti kraji, gospoda moja, nimajo postaje, na mestu namreč ne, kjer bi imela biti. Postaje so se od Zlebiča oddaljile, in sicer je ena, kar popolnoma priznavam, da je prav, v Ribnici, druga pa v Orteneku. Ko bi bila postaja v Zlebiču, imele bi prej omenjene občine veliko krajšo — iz Sodrašice na primer za polovico krajšo zvezo z železnico kakor sedaj, ko morajo preko Zlebiča voziti na Ortnesko oziroma na Ribniško postajo.

V tem oziru bi prosil visoko zbornico in z gotovostjo pričakujem, da se dotične prošnje, ki se vrste že toliko časa za napravo postaje v Zlebiču, ki se je svoje dni, ko se je vršil obhod trace, tudi že obljubila, ne bodo z ledenomrzlim srcem odklonile. Ravno danes sem srečal državnega nadznenirja gospoda Engliša in ta mi je povedal, da se ima vsled naročila Beljaške obratne direkcije v kratkem vršiti ogled zaradi te postaje. Ker so nekateri gospodi deželni poslanci članovi železniškega sveta, bi jim torej prav toplo priporočal, da se blagovolijo ozirati na to nujno potrebno stvar in priporočati jo v ugodno in hitro rešitev.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Se. Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Gegenüber den Ausführungen des letzten Herrn Redners möge es mir gestattet sein, nur auf einen Umstand die Aufmerksamkeit des hohen Hauses zu lenken.

In der Verwaltung des Unternehmers der Unterfrainer-Bahnen erscheint die größte Sorgfalt in erster Reihe dadurch geboten, daß wir mit der größten Gewissenhaftigkeit darauf bedacht sein müssen, die Betriebskosten nicht in einer Weise zu erhöhen, daß in folgedessen die Landesmittel zur Ergänzung eines Ausfalles herangezogen und in Anspruch genommen werden müßten. Nur dieser Sorgfalt und Sparsamkeit in der Verwaltung war es in den ersten drei Jahren des Betriebes zu danken, daß bisher auch nicht ein Kreuzer aus Landesmitteln für diese Betriebskosten in Anspruch genommen wurde. Hierbei muß ich darauf hinweisen, daß die Entwicklung des Verkehrs jenen Erwartungen nicht entspricht, mit welchen wir an den Bau dieser Bahnen herangetreten sind. Es sind viele beklagenswerte Umstände ohne unser Verschulden auf dem wirtschaftlichen Gebiete in den letzten Jahren eingetreten und Sie werden gewiß die Berücksichtigung dieser Umstände von Seite der Verwaltung des Unternehmers

der Unterfrainer Bahnen, an welchem das Land in hervorragender Weise theilhaftig ist, als maßgebend anerkennen. Diese Rücksichten allein müssen ausschlaggebend sein bei allen Verfügungen, welche eine Erhöhung der Betriebskosten zur Folge haben könnten. Es ist gewiß wünschenswert, daß dem einen oder dem anderen der ausgesprochenen Wünsche auf Erweiterung der Betriebsanlagen entsprechend Rechnung getragen werde; aber insoweit neue Anlagen in dem ursprünglichen Bauplane nicht berücksichtigt sind, erscheint es unmöglich, dieselben aus dem Baufonde herzustellen. Der Bauplan, der seinerzeit unter Zuziehung aller Interessenten aufgestellt worden ist, bildet für die Verwaltung die Grenze, die nicht überschritten werden darf, wenn man nicht die Interessen des Landes ebenso wie jene des Unternehmers dadurch gefährden will. Selbstverständlich bitte ich überzeugt zu sein, daß von Seite der Verwaltung der Unterfrainer Bahnen, sobald die vitale Bedingung, daß Landesmittel hierzu nicht herangezogen werden sollen, erfüllt ist, gewiß alles geschehen und nichts verweigert werden wird, was für eine lebhaftere Entwicklung des Verkehrs auf diesen Bahnen förderlich erscheint. Unter dieser Voraussetzung bitte ich auch zu glauben, daß von Seite der Verwaltung keinem berechtigten Wunsche in den Weg getreten werden wird, daß aber andererseits die Unternehmung ebenso berechtigt ist, zu verlangen, daß diejenigen, welche Erweiterungen von Betriebsanlagen beanspruchen, auch aus eigenen Mitteln hierzu beitragen, weil dies die Voraussetzung einer jeden natürlichen und gesunden Entwicklung des Verkehrs bildet. Auf diese wenigen Bemerkungen glaube ich mich bei dieser Gelegenheit beschränken zu sollen, um zu constatiren, daß von Seite des Unternehmers einerseits nichts geschieht, was den berechtigten Wünschen nach Entwicklung eines gesunden Verkehrs im Wege stünde, andererseits aber auch alles geschieht, was die Schonung der finanziellen Mittel des Landes erheischt.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pakiž ima besedo.

Poslanec Pakiž:

Visoki zbor! Potrebi postaje v Zlebiču se da prav lahko ugoditi. Že prej sem omenil, da se nekatere postaje nahajajo na mestih, kjer so čisto nepotrebne. Tako na pr. vem iz gotovega vira, da postaja v Čušperku ne nese niti toliko, kar sluzabniki služijo. Ta popolnoma nepotrebna postaja naj se opusti in premesti v Zlebič, kar se da izpeljati s čisto majhnimi troški. Zares obžalovanja vredno je, da se je z ogromnimi troški napravila postaja ondi, kjer je nikakor ni potreba. Sploh so gospodje, ki so imeli nadzorovati gradnjo dolenske železnice, ne oziraje se na koristi ljudstva in železnice same, takorekoč kar metali postaje sem in tja, kakor jih je bila volja. Želje ljudstva in faktične potrebe pa so prezirali.

Glede postaje v Zlebiču se sklicujem na častitega tovariša gospoda sodnega svetnika Višnikarja,

ki bo gotovo pritrtil, da je silno potrebna. Toliko in toliko občinam bi imela služiti, tri deželne ceste se tam stikajo, oziroma razhajajo, in morebiti sem prej pozabil, opozoriti na velikanske gozde v tamošnji okolici. Morda bo kdo ugovarjal, da se gozdi izsekavajo. Res se izsekavajo, pa tudi rastejo. O tej stvari, gospoda moja, imam natančne skušnje dolgih, dolgih let. Torej za te kraje bi bilo jako važno, ako bi imeli krajšo zvezo z železnico. Seveda, kdor se v kočiji pelje, temu je precej vse eno, ali je pot za 1 ali 2 uri daljša. Vse kaj drugega pa je s težkim tovornim vozom gaziti po snegu ali blatu, in če gospodje to premislijo, koliko pri tem trpé ljudje in živina, morajo se jim otajati ledenomrzla srca in krvaveti v očigled tej reví. Torej še enkrat izrekam najtoplejšo željo, da se v tem oziru ugotovi dotičnemu prebivalstvu. Najboljši nasvet je, kakor rečeno ta, da se postaja v Čušperku opusti in premesti v Žlebič.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec dr. Žitnik:

Odsek je bil načeloma soglasno za resolucijo, katero je ravno prej stavil gospod župan ljubljanskega mesta; jaz za svojo osebo pa še posebno toplo priporočam to stvar, kajti poleg drugih čule so se tudi pritožbe ravno od strani dolenjskih živinorejcev, za katere je Ljubljana glavno tržišče in ki imajo velike sitnosti s postajo pod „Zelenim hribom“. Ako se uresniči, kar želi gospod župan ljubljanskega mesta, bi bilo to tudi zanje najprikladnejše in zatorej toplo priporočam to resolucijo, ki je bo gotovo enoglasno sprejela.

Drugega nimam ničesar dostavljati, in torej prosim, da smem preiti v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Otvorjam nadrobno razpravo.

Poročevalec dr. Žitnik:

Potrebščine ni nič proračunjene. Kot dohodke pa se proračunava I. letni donesek deželnega zaklada 25.000 gld., kakor vsako leto. II. Obresti začasno naloženih glavníc v znesku 3590 gld. in III. Obresti obligacij v znesku 3000 gld. in predlagam:

„Visoki deželni zbor skleni:

3.) Proračun za l. 1897. s pokritjem 31.590 gld. brez potrebščine se potrdi.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo z nasvetom finančnega odseka, da se odobri

proračun garancijskega zaklada dolenjskih železnic za leto 1897., izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim sedaj glasovati še o resoluciji gospoda poslanca Hribarja, glede naprave odkladališča poleg mestne klavnice. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tej resoluciji, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Dalje imamo točko:

17. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah:

a) županstva v Šmariji za 30% podporo za napravo vodovoda v Šmariji in Razdrtem;

17. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petition:

a) des Gemeindevorstandes in St. Marein um Bewilligung eines 30% Beitrages behufs Errichtung der Wasserleitung in St. Marein und in Razderto.

Poročevalec dr. Papež:

Visoka zbornica! Županstvo v Šmariji se je potezalo že od leta 1893. naprej za izdatno podporo, katero je želelo dobiti od dežele in države za napravo vodovoda. Dotične prošnje so bile utemeljevane razun s stvarnimi reči tudi s tem, da se jim je pokvaril dotični vodovod, katerega so si nekdanji sami naredili, žalibog z lesenimi cevmi. Seveda je bil oni vodovod sam na sebi prepotreben, kajti primanjkuje tam vode za človeka in živino. Med tem časom je deželni stavbni urad vsled naročila deželnega odbora izdelal načrt in proračun za preustroj tega vodovoda iz tistega vira in do tistega konca, in v dotičnem tehničnem poročilu poroča deželni stavbni urad med drugim, da se bo ta vodovod napravil, kakor je že itak predpisano po dotičnih normih poljedelskega ministerstva, z vlitimi cevmi, potem da bo gravitacijski vodovod, da bodo cevi dolge okoli $1\frac{1}{2}$ km in premer železnih cevi bo 60 $\frac{m}{m}$. Potem je tudi navedeno v tem poročilu, da imajo biti narejeni trije takozvani „Ventilbrunnen“ za napajališča in potem 6 hidrantov na Razdrtem in v Šmariji. Troški so od deželnega stavbnega urada proračunjeni na 11.400 gld., in z ozirom na to, da je takorekoč, kolikor se porabe vode tiče, vse gospodarstvo v vaseh Razdrto in Šmarije že na tej podlagi, da so poprej dobili potrebno vodo za človeka in živino iz tega vodovoda in jim je sedaj tem težavnejše, iskati vode drugodi, katera po vodovodu več ne prihaja, sklenil je deželni odbor, ozirati se na te težavne razmere, in finančni odsek, oziraje se na ustno poročilo gospoda referenta deželnega od-

bora, uvaževal je, da treba priskočiti tej županiji z deželnim prispevkom in sicer ne, kakor je predlagal gospod referent deželnega odbora, z 30⁰%, ampak z 25⁰%. Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se županstvu v Šmariji dovoli deželni prispevek 25⁰% k potrebnosti, katera je že izračunjena v že izdelanemu načrtu pripadajočem proračunu na 11.400 gld., in izplačati se ima ta prispevek po običajnih pogojih, kakor je deželni odbor uradoma doslej manjšim vodovodom dovoljeval izplačila dotičnih deželnih podpor.

Predlog finančnega odseka se glasi:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

Županstvu Šmarije dovoli se za napravo vodovoda, kateri se mora izpeljati po načrtu deželnega stavbnega urada, ki leži v deželni registraturi, 25⁰% prispevka od potrebnosti 11.400 gld.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Košak ima besedo.

Poslanec Košak:

Visoki zbor! Kot faran Šmarijski se usojam visokemu deželnemu odboru priporočati Šmarijski vodovod zaradi prav izdatne podpore s sledečim pojasnilom:

Okoliščine v zadevi dobre pitne vode v farni vasi Šmarije so bile nekdanj prav žalostne, ker v celi vasi ni bilo dobre, zdrave vode, in so morali tamošnji prebivalci, posebno o suši, od daleč vodo dovaževati.

Nasledki tega nedostatka so bili, da so v Šmariji vedno prikazovale se kužne in nalezljive bolezni; ljudstvo se je vzdramilo in je po načrtu gospoda inženirja Hraskyja si priredilo vodovod iz gozdnega studenčka „Curk“ imenovanega in dopeljalo si zdravo pitno vodo; to delo stalo je nad 1500 gld. in to je ubožno ljudstvo jako obremenilo.

Dopoljatev dobre pitne vode razveselila je vse seljane in je posebno uzrok, da so potem kužne bolezni izostale in prenehale.

Ker se je pri zgradbi rabil samo slab borov les in ker so tudi hlodi se nepravilno prevrtali, je po preteku 8 let vodovod nerabljev postal in posledica tega je, da že skozi dve leti Šmarijci pogrešajo dobre vodovoda in je nastala zopet prejšna nedostatnost.

Ker dohaja k farni cerkvi veliko ljudstva in tudi čez 400 učencev in učenk sedaj zdrave pitne vode nima, je prenovitev dovažnih cevij in sicer železnih radi večje trpežnosti in zdravstvenih ozirov neobhodno potrebna in stavim torej predlog, naj blagovoli visoki deželni zbor nakup in polaganje železnih cevij v približni dolžini 1500 metrov podpirati s 30⁰% podpore in dalje povzročiti, da bo tudi visoka c. kr. vlada naklonila izdatno državno podporo.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog gospoda poslanca Košaka je dovolj podprt in pride torej na glasovanje.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec dr. Papež:

V imenu finančnega odseka se ne morem pridružiti temu nasvetu gospoda poslanca Košaka in sicer zaradi tega, ker se je v finančnem odseku izrečno o tem govorilo, ali naj se dovoli 25⁰% ali 30⁰% prispevek in sklenil se je 25⁰% prispevek. Torej nimam pooblastila, priporočati zvišanja, ki se v finančnemu odseku ni potrdilo.

Deželni glavar:

Preidimo na glasovanje.

Dalje segajoči predlog je predlog gospoda poslanca Košaka, ki predlaga, da se za vodovod v Šmariji dovoli 30⁰% prispevek.

Gospodje poslanci, ki temu predlogu pritrjujejo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

b) županstva v Podkraj pri Vipavi za podporo za napravo vodovoda;

b) des Gemeindeamtes in Podkraj bei Wippach um Bewilligung einer Subvention für die Errichtung der Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Županstvo v Podkraj na Vipavskem prosi podpore za napravo vodovoda. Priložilo je svoji prošnji tudi takomenovani načrt, ki pa, kakor gospodje poslanci lahko sprevidijo, še nima oblike navadne kopije načrta. Primanjkuje tudi proračuna, vrh temu poročila o krajevnih razmerah, in torej primanjkujejo vsi pogoji, ki so potrebni, da bi se stvar mogla rešiti meritorno. Ker torej to ni mogoče, predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja se izroči deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Lavrenčič se je oglašil k besedi.

Poslanec Lavrenčič:

Visoki zbor! Ker mi je znano in sem sam videl, da je ta prošnja, ki je tudi meni v roke prišla, pomanjkljiva, prepričan sem tudi jaz, da danes ni mogoče sklepati o nobenih procentih, koliko bi bil visoki deželni zbor pri volji dati podpore na to

prošnjo. Da jej pa nekoliko dodam in jo nekoliko pojasnim, moram povedati, da je občina v resnici silno potrebna vode. Ni še dolgo tega, pred nekoliko leti je pogorela skoraj cela vas, ker vode niso imeli, da bi bili ogenj gasili. Sta sicer dva studenčka, čisto majhna, ki pa ob suši takoj usahneti, in tudi sicer tako malo vode dajeta, da čakajo ženske po cele noči, da na vrsto pridejo in si skafe natočijo.

Občina Podkraj, ali bolje rečeno v Kraji je, kakor že to ime kaže, ubožen, slaboten kraj. Zemljišča je jako malo in prebivalci so si prejšnje čase služili kake krajcarje v graščinskem gozdu grofa Lanthierija, sedaj pa nimajo nobenega zaslužka več, ker je gozd popolnoma iztrebljen in posekan. Ako si hoče kdo sploh še kaj prislužiti, mora v Firštovec v gozde, pa to je jako težaven in reven kruh, ker je gojzd zelo oddaljen. Torej bi deželnemu odboru priporočal, ker je prošnja res pomanjkljiva in načrt istotako, da izvoli pri priložnosti, pa kakor hitro mogoče, poslati hidrotehnika, ki bi stvar pregledal, da bo deželni odbor v prihodnjem zasedanju mogel visoki zbornici podati poročilo, na podlagi katerega naj bi se občini dovolila kolikor mogoče izdatna podpora.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nasvetu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride:

c) Marije Kreč, udove deželnega tajnika, za zvišanje pokojnine;

c) der Maria Kreč, landschaftlichen Secretärs-witwe, um Pensionserhöhung.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Prosil bi, da se ta stvar razpravlja v tajni seji, ker so se doslej take zadeve vedno razpravljale le v tajni seji. Če ne danes, pa pride lahko na dnevni red prihodnje seje.

Deželni glavar:

Vprašati moram visoko zbornico, ali želi, da se ta točka obravnava v tajni seji. Mislim, da ni uzroka za to, temveč da se prav lahko razpravlja v javni seji.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Dosedaj je bila navada, in takorekoč princip, da so se stvari, ki zadevajo osebe, ki so, ali so bile kedaj v deželni službi, razpravljale v tajnih sejah. Ne ve se, ali se ne pregovori kaka beseda, ki morda temu ali onemu ne bi bila všeč; in ker se gre tu za tako osobno zadevo, mislim, da naj bi se ne raz-

pravljala v javnosti, temveč bi želel, da ostanemo pri označenem principu, da se o osebnih zadevah govori le v tajnih sejah. Dotični sklep se itak, kakor mora biti, prijavi v javni seji. Prosil bi torej, da se ta točka za danes odstavi in da pride na dnevni red prihodnje seje, kjer se bo obravnavala v tajni seji.

Deželni glavar:

Gospodje, ki pritrjujejo temu, da se točka 17. c za danes odstavi z dnevnega reda in pride prihodnjic v tajni seji v obravnavo, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel.

Prosim torej gospoda poročevalca, da poroča.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Gospa Marija Kreč, udoma po umrlem deželnem tajniku je leta 1885. dobila pokojnino 400 gld. in leta 1890. dovolila se je v seji visokega deželnega zbora dne 14. novembra za njene tri otroke vzgojevalnina po 50 gld. na leto. Danes pa udoma prosi, naj bi se jej milostnim potom povišala njena pokojnina. Finančni odsek je bil mnenja, da se jej pokojnina sedaj ne zviša, ker je pričakovati, da bo deželni odbor v kratkem predložil penzijski statut in se bodo tedaj primerno določile pokojnine za udove deželnih uradnikov; pač pa je finančni odsek soglasno sklenil visoki zbornici priporočati, da se jej zviša vzgojevalnina za njene tri otroke in sicer od 50 gld. na 60 gld.

Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor skleni:

Udovi po dež. tajniku M. Kreču, gospej Mariji Kreč, se vzgojevalnina za njene tri otroke zviša od 50 na 60 gld. za vsacega, in sicer do izpolnitve 18. leta vsacega otroka“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode poslance, ki se strinjajo z nasvetom finančnega odseka, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride:

d) zdravstvenega zastopa na Brdu in občin Brdskega okraja za razpis mesta okrožnega zdravnika s sedežem v Prevojah in s plačo 800 gld.

d) der Sanitätsvertretung in Egg und der Gemeinden des Bezirkes Egg um Ausschreibung der Districtsarztsstelle mit dem Sitze in Prevoje und mit dem Gehalte per 800 fl.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Zdravstveni zastop Brdskega okraja in z njim županstva vseh občin precej obširnega Brdskega okraja obračajo se na visoki deželni zbor, da bi ta naročil deželnemu odboru, da bi se že vendar popolnilo mesto okrožnega zdravnika za ta okraj, ki šteje okolo 16.700 duš in je že tretje leto brez zdravnika. Ako človek zboli, morajo v Kamnik po zdravnika, kamor imajo 3—4 ure, iz nekaterih krajev celo 5—6 ur ali pa v Ljubljano, kamor imajo 6 ur hoda. Mora se konstatirati, da ravno to zimo je razsajala kužna bolezen difteritis v jako hudi meri po celem okraji in ni bilo nobenega zdravnika nameščenega. Visoki deželni zbor je odredil zanj plačo 600 gld., ali navzlic ponovljenim razpisom se dosedaj ni noben zdravnik zanj oglasil. Vsekakor je ljudstvo samo priznalo, da je treba, da se za Brdski okraj namesti okrožni zdravnik in zato izjavljajo dotična županstva in zdravstvenega sveta članovi, da so pripravljeni onih 200 gld. nase prevzeti, katerih je treba dodati, da se mesto okrožnega zdravnika razpiše z 800 gld.

Med tem pa me je gospod poročevalec v deželnem odboru za zdravstvene razmere informiral, da se je tudi okrajno glavarstvo v Kamniku obrnilo na deželni odbor z dopisom, v katerem se izraža občna želja vseh zastopnikov raznih občin iz Brdskega okraja, da bi se vendar že namestil okrožni zdravnik za ta okraj. C. kr. okrajno glavarstvo Kamniško kaže na veliko potrebo v tem oziru, na boleznih, in pravi, da je skrajni čas, da se preskrbi zdravnik. Na to je gospod referent v deželnem odboru takoj poslal na okrajno glavarstvo Kamniško odpis, v katerem se pozivlja, da naj zdravstveni zastop Brdski prida izjavo, da prevzame onih 200 gld. Morda je odgovor že prišel, vsekakor bo to daljni dokaz, kako nujno potrebno je nameščenje okrožnega zdravnika za Brdski okraj in da se ta prošnja ugodno reši.

Z ozirom na vse to predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja zdravstvenega zastopa in županov iz Brdskega okraja za namestitev okrožnega zdravnika na Prevojah z letno plačo 800 gld. se izroča deželnemu odboru v rešitev“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

Gospod poslanec Kajdiž ima besedo.

Poslanec Kajdiž:

Visoki zbor! Prošnja zdravstvenega zastopa na Brdu in občin Brdskega okraja za razpis mesta okrožnega zdravnika s sedežem v Prevojah je gotovo jako važna; podpisana je, ako se ne motim, od 17 občinskih zastopov. Mislino si hribovite občine Savskih, Moravskih in Brdskih dolin, torej okrožja s čez 10 tisoč prebivalcev brez zdravnika. Mislino na epidemične bolezni, ki se leto za letom ponavljajo, in ves Brdski okraj brez zdravnika! Naj mi dovoli visoka zbor-

nica podpreti prošnjo le z enim slučajem, ki se je prigodil ta teden v Učaku pri Moravčah. V soboto umrje 20 letno močno dekle za difteritis, kateri se je pridružila škrlatinka, v nedeljo zboli sestra, oče pošlje po zdravnika, ali predno pride iz Kamnika zdravnik, tudi ta umrje.

Jaz tedaj le prav toplo priporočam poročilo finančnega odseka, ki gre na to, da deželni odbor razpiše imenovano mesto. Glede sedeža okrožnega zdravnika v Prevojah si dovoljujem vprašanje, ali je bolj primerno, bolj praktično za ondotne prebivalce, da stanuje zdravnik v Prevojah ali Moravčah? Iz Prevoj poleg Brda imajo po ravnem in po dobri cesti peš 2 uri do Kamnika — iz Moravč pa imajo prebivalci po 4 do 5 ur daleč izkati zdravnika, ali v Kamniku, ali v Litiji, ali v Vranskem.

Jaz ne stavim nobenega formalnega predloga, vendar pa priporočam, naj se deželni odbor pouči, ali bi ne bilo bolj primerno, sedež odločiti v Moravčah.

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Kajdiž ne stavlja nobenega predloga.

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

18. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca grofa Barbo-ta o ustanovitvi deželnega skladišča v Ljubljani (k prilogi 17.).

18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Grafen Barbo, betreffend die Errichtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach (zur Beilage 17.).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je v imenu upravnega odseka poročati o predlogu gospoda poslanca grofa Barbo-ta. Ker se moj predlog približno jednako glasi, hočem torej prvotni predlog še enkrat prebrati (bere: — liest:)

Der Landesausschuss wird beauftragt, über die Errichtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach zum Zwecke der Einlagerung und des Verkaufes von Producten der krainischen Landescultur eingehende Studien anzustellen, darüber in der nächsten Landtagssession Bericht zu erstatten und Anträge zu stellen.

Gospoda moja! Gospod predlagatelj stal je na vse drugem stališči glede ustanovitve skladišča v

Ljubljani, kakor pa se morem postaviti jaz. Njemu je bilo v prvi vrsti mar, domačemu žitu zagotoviti sigurni trg in domačemu producentu pokazati pot, kam naj pelje on svoje pridelke.

Za presojo tega vprašanja pa je v prvi vrsti treba vedeti, koliko pa se prevaža domačega žita oziroma koliko ga našim raznim krajem preostaja za prodaj razun onega, kar se ga doma porabi.

Popolnoma zanesljivih podatkov o tem pogledu ni dobiti, zato sem za proučevanje tega vprašanja vzel za podlago prometne izkaze gorenjske, kamniške, dolenske in južne železnice; katere mi je o prometu žita in mlinskih pridelkov gospod pred-

lagatelj blagohotno preskrbel, za kar mu izrekam svojo zahvalo. Vem da poleg one množine je prišlo na razne trge še nekaj žita iz okolice in če se tu ozrem na kraj, katerega je imel gospod predlagatelj v mislih za ustanovitev skladišča, namreč v Ljubljano pride le ljubljanska okolica v krogu kakih 10—20 km polmera v poštev. Tu pa dovažanje na voze ne znaša posebno velikih množin, katere bi utegnile preminjevalno vplivati na ves pregled.

Tu mi bodi dovoljeno, da podam visoki zbornici izkaz, koliko moke in žita je leta 1895. dospelo na postaje državne železnice, in koliko tega blaga se je po železnicah izvozilo.

Kar se tiče državne železnice.

Postaja	dospelo je od zunaj		izvozilo se je na zunaj		Vvoz na Kranjsko		Izvoz iz Kranjske	
	moke	žita	moke	žita	moke	žita	moke	žita
Kranj	210.960	10.636.870	2.274.470	90.590	3.296.630	466.100	190.380	178.750
Podnart-Krop	—	71.610	40.210	—	1.260	6.540	195.870	65.570
Radoljica	—	—	—	—	—	—	—	—
Lesce-Bled	12.338	152.215	417	221	1.176	14.265	1.439.814	293.684
Javornik	—	30.140	120	116	—	400	87.620	6.640
Jesenice	—	117.200	—	—	190	3.900	242.500	56.700
Dovje	—	45.626	—	—	—	—	89.520	59.680
Kranjska Gora	—	49.677	—	—	—	—	92.040	69.110
Rateče	36.170	34.422	—	—	—	—	85.876	37.486
Medvode	—	—	230	260	480	440	26.730	1.750
Škofja Loka	27.175	538.836	1.570	220	1.885	18.280	530.017	376.423
Vižmarje	—	—	—	—	126	1.328	4.980	150
Ljubljana	550	1.183.955	48.226	3.879	979.714	857.629	782.102	48.253
Terzin	—	77.980	40.000	—	—	—	600	145
Domžale	—	1.640.630	68.670	—	1.134.472	—	—	94.481
Jarše	5.454	4.608.875	506.123	10.029	2.846.766	8.745	—	160.485
Kamnik	490	52.000	—	—	1.290	744	6.530	19.240
							1.750	21.630

Na dolenskih železnicah.

Ljubljana	—	20.300	550	—	1.667.570	727.520	1.700	73.190
Šmartno	—	—	1.350	1.580	—	—	630	—
Škofelja	—	—	—	—	—	—	7.840	1.460
Grosuplje	—	—	27	—	1.064	466	5.457	273
Višnja Gora	40	—	—	—	—	20.930	64.460	9.140
Zatičina	2.270	10.000	50	—	220	46.250	146.310	19.950
Ribnica	11.500	68.320	—	—	3.560	1.080	863.420	299.840
Kočevje	172.505	138.651	35	60	150	1.190	910.535	6.320
Ortnek	—	62.750	—	—	—	—	249.670	—
Velike Lašice	—	—	—	—	560	—	145.800	34.110
Dobrepolje	—	13.950	—	—	—	6.570	261.110	61.740
Čušperk	—	—	—	—	—	370	16.500	6.770
Straža	11.990	390	—	60	9.560	7.340	115.460	9.560
Mirna Peč	—	—	—	—	40	11.140	16.720	100
Novo Mesto	—	287.553	—	—	61.210	22.499	411.037	170.744
Vel. Loka	—	—	—	—	—	—	17.860	20.813
Trebnje	—	—	—	—	360	23.810	42.770	2.262
Radoha Vas	—	—	—	—	—	38.898	23.884	—

Na južni železnici.

P o s t a j a	žito in sočivje vsake vrste		m o k e	
	naložilo se je	odložilo se je	naložilo se je	odložilo se je
Zagorje	27.800	271.500	6.500	651.800
Sava	14.100	4.300	100	29.000
Litija	156.400	440.000	16.400	413.800
Kresnice	800	2.400	—	30.200
Laze	3.300	87.900	18.700	26.000
Zalog	400	512.100	111.700	21.300
Ljubljana	3,174.400	30,785.700	2,704.500	3,042.400
Borovnica	3.900	250.200	88.100	379.100
Logatec	520.900	1,725.500	39.400	1,749.100
Rakek	265.600	1,956.600	17.600	2,541.000
Postojna	47.000	400.000	109.800	1,166.300
Prestranek	900	248.900	8.000	100.100
Sent Peter	5.500	152.300	3.800	851.800
Zgornje Ležee	—	6.900	—	31.600
Divča	13.400	578.300	300	321.400
Küllenberg	1.200	50.100	2.100	134.000
Trnovo-Il.-Bistrica	21.600	715.300	68.000	1,149.600
Sapiana	500	25.300	100	156.400

Dovoljam si najprvo opozoriti na skupni promet po vsej Kranjski. Žal, da podatki južne železnice niso tako ločeni, kakor oni naših državnih železnic, katere imam tu pri rokah, kateri podatki izkazujejo, koliko žita n. pr. se je vpeljalo na razne postaje od zunaj naše dežele in koliko od domačih postaj torej domačega pridelka in na drugi strani koliko se je izvozilo na zunaj in koliko na razne postaje domače dežele.

Južna železnica v svojem izkazu tega ni ločila, marveč le navedla množino žita in sočivja (Hülsenfrüchte), katera se je vpeljala in katera se je naložila na raznih postajah, zato bom podatke južne železnice ločil od drugih in je torej posebej navel.

A. Državne železnice vpeljale so leta 1895. žita od zunaj:

- 1.) dolenska železnica 60 vagonov,
- 2.) gorenjski železnici 1923 "

skupaj . . . 1983 vagonov.

B. Državne železnice vpeljale so leta 1895. žita domačega:

- 1.) dolenska železnica 71 vagonov,
- 2.) gorenjski železnici 149 "

skupaj . . . 220 vagonov,

od katerih se pa ne more trditi, da bi bili vsi domačega proizvoda, kajli od teh 220 vagonov je Ljubljana naložila 85·7 na gorenjskem kolodvoru in 72·7 na dolenskem kolodvoru, skupaj 158·4 vagonov, od katerih se lahko trdi, da so bili večidel tuje blago; ostalo bi torej domačega žita izvoženega po državnih železnicah le kakih 90—100 vagonov.

Južna železnica vpeljala je na razne postaje na Kranjskem skupaj 3821 vagonov žita in sočivja. Vse postaje južne železnice pa so naložile le 108 va-

gonov teh pridelkov. Tu sem izvzel Ljubljano, katera sama je pač naložila 317 vagonov, od katerih se pa lahko trdi, da njih vsebina ni bila zrastle na domačih tleh, marveč da je bila vpeljana v onih 3078 vagonih, katere je Ljubljana po južni železnici prejela. Ako si nasprotno ogledam izvoz žita, kaže se sledeča slika:

A. Državne železnice odpeljale so Kranjskega žita iz dežele:

- a) gorenjski železnici 10·5 vagonov,
- b) dolenska železnica 0·2 "

skupaj . . . 10·7 vagonov.

B. Iste železnice na razne domače postaje:

- a) gorenjski železnici 137·8 vagonov,
- b) dolenska železnica 90·8 "

skupaj . . . 228·6 vagonov;

med te je všteto tudi onih poprej omenjenih 158 vagonov, kateri so bili v Ljubljani naloženi.

Smelo se lahko trdi, da promet domačega žita po Kranjskih železnicah ne znaša 200 vagonov na leto.

Kak promet pa ima naše stolno mesto v teh pridelkih? Ljubljana je vpeljala tujega žita:

- a) po gorenjskih železnicah . . . 118·3 vagonov
- b) " dolenski železnici 2·0 "
- c) " južni (zmesi) 3078·0 "

skupaj . . . 3198·3 vagonov;

teh 3078 vagonov žita je skoro vse tuje blago, ker je, kakor gorej omenjeno, na vsih kranjskih postajah južne železnice bilo naloženo le 108 vagonov zmesi in če bi se vseh teh 108 vagonov odbilo, ostane vedno še tujega 3090 vagonov.

Izvozilo pa se je iz Ljubljane

I. na zunaj:

a) po gorenjskih železnicah 0·3 vagona,

II. na domače postaje

a) gorenjska železnica 85·7 vagonov,

b) dolenska železnica 72·7 „

skupaj 158·4 vagonov,

katere sem že prej omenjal. Na

južno železnico naložila je Ljub-

ljana 317·4 vag. zmesi

skupaj toraj 475·8 vagonov,

kakor sem že začetkom omenil, podatki, katere tu navajam, so jako nepopolni, vendar predočuje v krepkih potezih to, kar vsi že davno vemo, da Kranjska dežela producira le tako neznatno množino žita za trgovino, da se ta množina proti oni, katero deželo vpeljava, kar izgubi.

To me je napotilo, da sem, kakor sem bil prvotno zavzet za predlog gospoda predlagatelja, moral nekoliko premeniti svoje stališče. Za tako važno vprašanje, kakor je predstojelo, zdelo se mi je potrebno, zvedeti tudi mnenje trgovcev, kako stališče zavzemajo oni proti ustanovitvi deželnega založišča, in tu sem naletel na različne nazore. Prvič sem zvedel, da se je ustanovitev založišča po vzgledu onega v Mariboru oziroma na Dunaji iz privatnih sredstev kot akcijsko društvo resno pretresovalo, obetajoč si lepo obrestovanje založene glavnice. Manjkala je le neka sila, katera bi vprašanje dognala do konca. Na vprašanje moje, kak vpliv založišča po načrtu gospoda predlagatelja grofa Barbo se pričakuje na trgovino ljubljansko, dobil sem odgovor: „Nikakoršen“.

Ko vprašam po uzrokih, reklo se mi je: Žita za prodaj pridela se na Kranjskem tako malo, da trgovci skoraj ne reflektirajo nanj, kupujejo domače žito le nekateri ljubljanski mali mlinarji za pomešanje med tuje žito. Kmet zbal se bo stroškov, združenih z vlaganjem v založišče, zlasti ako upraviteljstvo tega ne bo direktno od kmetov kupovalo, marveč le posredovalo prodajo, oziroma preskrbovalo posojila na blago v založišči. Ko bi pa tudi založišče kupovalo od kmetov, trgovci ne bodo imeli škode, ker na tej trgovini se itak nič več pokvariti ne da.

Mlinarjem se tuje žito po raznih agentih naravnost usiljuje, tako da konsument k trgovcu nikdar več ne pride.

Edini predmet kmetских pridelkov, s katerim se v nekoliko zdatneje trži, je fižol, katerega se v Ljubljani naloži nad 300 vagonov domače proveniencije. Ali v tem je trgovina taka, da se za vsak fižol trgovci kar pulijo. Vsak skoraj ima svojega agenta, kateri preži na dovažajoče kmete, da mu fižol strga iz rok. Drugi se vozijo z bicikli od kraja do kraja ter po vaseh skupujejo ta pridelek, obetajoč največje sploh mogoče cene.

Na drugi strani dobil sem zopet odgovor:

Misel ustanovitve deželnega založišča je dobra, toda to založišče ozirati bi se moralo v prvi vrsti na tuje blago, kajti le s tem dajo se pokriti stroški uprave, ter je pričakovati primerne obrestovanja

založene glavnice. Domače blago, katerega je itak neznatna množina, spravljalo se bo tudi lahko, bolj kot neka postranska reč.

Na moje vprašanje glede vina sem dobil odgovor, da bi za vino, ko bi ga v deželi kaj imeli, imelo založišče nekaj pomena, ali sedaj se vino na Kranjsko večidel le importira.

Meni niso bili statistični podatki na razpolago, da bi mogel nanje se naslanjajoč dobiti potreben pregled tega pridelka.

Reklo pa se mi je, da bi za količnejše množine vina po vzgledu družih založišč morali pripravljene biti kovinski rezervoarji, ker sicer v navadnih sodih preveč vina izpuhti, torej nastane prevelik „calo“. To so le podrobnosti, s katerimi se bo pečati slavnemu deželnemu odboru, ako se sprejme predlog gospoda predlagatelja.

Zadeva tako daleč privedena, zahtevala je še druga pojasnila, to je glede velikosti ali razširjenosti vsega podjetja. Informacije o tej točki kažejo, da bi se moralo misliti na založišče, v katero bi se moglo spraviti najmanj kakih 300 vagonov blaga s primernimi shrabami za vino. Vsekakor pa bi bilo pri prvotnih napravah silno štediti in se skrbno ogibati dražih stavb. Lesene, dobro zavarovane lope morale bi zadostiti začetkoma. Šele kasneje, ko bi se potreba pokazala, in bi se prevedelo, na kak promet je računati, napravilo bi se lahko trdnije stavbe.

Po vzgledu družih založišč, morala bi biti prilika dana, da vlagatelji v založišče dobe primerna posojila na podlagi založnic tako imenovanih „variantov“.

Tukaj se ne spuščam v podrobnosti, ker zmatram, da je ta stvar itak vsem častitim gospodom poslancem znana.

Ker se dežela nikdar ne bi mogla spuščati v taka denarna podjetja, treba bi bilo stopiti v zvezo s kakim denarnim zavodom, kateri bi izplačeval taka posojila.

Natanjčni način izpeljave teh založnic moral bi se po posebnih pravilih določiti.

Namen gospoda grofa Barbo bil je ta, kranjskemu kmetu pomagati. Tudi moj namen je isti in da se doseči na tu naslikani način tako, da imajo kranjski pridelki jako neznatne tarife v založišču, ker oni itak toliko množine ne znašajo ter so za končni finančni uspeh podjetju več ali manj brezpomembni.

Jaz mislim, da se bo tudi gospod grof Barbo strinjal s to premembo.

Končno pridem še na narodno gospodarsko vprašanje predstojajočega predmeta.

Založišče, ktero bi se imelo ustanoviti, ne služilo bi tolikanj v prospeh kmetijstva domačega, kakor je iz dosedanjih izvajanj razvideti; marveč služilo bi ono domači trgovini in domači industriji, poleg tega pa tudi mestu ljubljanskemu kot takemu.

Trgovini olajšan bi bil nakup in prodaja raznih kmetijskih pridelkov, in ker so z založišči združeni tudi zmanjšani tarifi železnic. — Založišča so deležna direktnih tarifov, kateri so mnogekratni za 30% in več nižji od normalnih — bila bi lahko

Ljubljana neko tranzitno mesto. Sedaj velja načelo, da se za tuje blago, katero se dopelje v Ljubljano in od tod po pretrganji dalje bodisi v Trst ali Reko, ali kako drugo mesto z direktnim tarifom, mora plačati po normalnem tarifu, ako bi pa bilo v Ljubljani ustanovljeno založišče, bi se pretrganje, to je razložitev v založišče ter odprava od tod dalje ne smatralo kot tako in bi se vozna plačevala po znižanem direktnem tarifu, kateri, kakor omenjeno, znaša 30% in več popusta. Kolikega pomena je to za Ljubljano, si vsakdo lahko na prstih sešteje. Ljubljana postala bi tranzitno mesto, kakor je že nekdanj bila. Velik del prometa s tujim žitom, kateri gre sedaj čez Maribor in Koroško v severne dežele, potegnili bi se čez Ljubljano. Naša mlinarska obrt dobila bi nekaj nov impulsi in pričakovati je najboljše posledice.

Iz vseh teh razlogov priporočam predlog gospoda grofa Barbo, kateri se glasi na to, da se naroča deželni odboru naj on vprašanje založišča v Ljubljani študira in v prihodnjem zasedanju predloži zbornici konkretne nasvete.

Ker pa v predlogu način izvršitve ni označen, marveč je isti posnet le iz utemeljevanja njegovega, predlagam, naj bi se slavni deželni zbor pri tem uprašnji oziral na razpravo, katero sem tu podal.

Deželni glavar:

Der Herr Abgeordnete Graf Barbo hat sich zum Worte gemeldet. Ich ertheile ihm dasselbe.

Abgeordneter Graf Barbo:

Hohes Haus! Der Herr Berichterstatter des Verwaltungsausschusses hat in gewohnter Weise auch diesem Referate großen Fleiß gewidmet, wofür ich als Antragsteller ihm nur den besten Dank aussprechen kann. Durch sein eingehendes Studium kam er jedoch zu der Anschauung, daß an dem Standpunkte, auf welchen ich mich stellte und welcher ursprünglich auch der seinige war, nicht mehr unbedingt festgehalten werden könne und es daher nöthig erscheine, denselben etwas zu verschieben.

Mein Antrag muß meiner Ansicht nach von zwei Gesichtspunkten aus betrachtet werden. Der erste Gesichtspunkt ist der, daß der nothleidenden krainischen Landwirtschaft dadurch geholfen werden möge, daß dem Producenten die Möglichkeit gegeben wird, seine Produkte leichter abzusetzen. Diesen Gesichtspunkt habe ich auch in meinem Antrage hervorgehoben; ich bin von diesem Gesichtspunkte überhaupt ausgegangen und an diesem Gesichtspunkte halte ich auch heute noch unbedingt fest.

Der zweite Gesichtspunkt betrifft den finanziellen Effect. Ich muß hiebei offen gestehen, daß ich diesen Gesichtspunkt bei der Begründung meines Antrages vorberhand als etwas Nebensächliches angesehen habe. Ich wollte die Studien darüber dem Landesauschusse überlassen, welcher dann seine Anträge gerade mit besonderer Berücksichtigung dieses Punktes zu stellen hätte.

Der Herr Referent gieng jedoch auch diesem Punkte etwas näher zu Leibe, um dadurch dem Landesauschusse seine Aufgabe zu erleichtern. Durch das Ergebnis seiner Studien kam er aber zu der Ansicht, daß es nicht möglich sei, an dem Standpunkte festzuhalten, daß nur Getreide krainischer Provenienz eingelagert werden dürfe, sondern daß es vielmehr mit Rücksicht auf den finanziellen Erfolg nöthig erscheine, auch Getreide aus anderen Provinzen einzulagern. Ich habe in meiner Begründungsrede auch angeführt, daß der Import von Getreide ins Land den Export überwiege. Die diesbezüglichen Daten, die ich dem Herrn Referenten zur Verfügung gestellt habe, sind mir erst kürzlich gekommen. Auf Grund dieser Daten ist er zu der Ansicht gekommen, die er heute vertritt. Mir stehen zwar auch noch andere Daten zur Verfügung, aus welchen zu ersehen wäre, daß auch der Verkehr per Are innerhalb des Landes kein so unbedeutender ist, allein ich bin nicht in der Lage, diese Daten zu veröffentlichen, da sie ein Geschäftsgeheimnis der betreffenden Herren sind, welche sie mir zur Verfügung gestellt haben. Aus diesem Grunde kann ich nicht unbedingt an dem Standpunkte festhalten, daß nur Getreide heimischer Provenienz eingelagert werden soll und schließe mich in dieser Beziehung der Ansicht des Herrn Referenten an. Unbedingt aber muß ich daran festhalten, daß krainisches Getreide dem fremden Getreide gegenüber im Lagerhause concurrenzfähig erhalten werde und daß das heimische Getreide darin derart protegirt werde, daß es die Concurrenz des fremden Getreides leicht ertragen kann. Daß man sich in den Kreisen der Kaufleute von einem Lagerhause, streng in dem Sinne meiner Begründungsrede, keinen Erfolg verspricht, wundere ich nicht, denn in diesen Kreisen wird die Sache von einem anderen Gesichtspunkte betrachtet, jedenfalls aber nicht in erster Linie von dem Gesichtspunkte, welchen ich als den ersten und hauptsächlichsten angeführt und als solchen behandelt wissen wollte. Ich habe in meiner Begründungsrede betont, daß ich das Getreide keinesfalls für die einzige und wahrscheinlich auch nicht für die Hauptsache bei der Einlagerung ansehe; ich habe auch gesagt, daß man bei der Bezeichnung „Lagerhaus für landwirtschaftliche Producte“ unwillkürlich zuerst an das Getreide denkt, daß es aber noch eine ganze Menge von Artikeln gibt, welche im Lagerhause eingelagert werden können, und zwar auch solche Artikel, welche erst dann in größeren Mengen producirt werden würden, wenn sich die Möglichkeit bieten würde, sie auch zu verwerten. Gerade der Umstand, daß Händler, wie der Herr Referent erwähnt hat, um Fälschungen sich förmlich raufen, veranlaßte mich die Idee auszusprechen, daß es angezeigt wäre, wenn das Lagerhaus auch Daten über die Preisverhältnisse und diesbezügliche Rundmachungen herausgeben würde, damit der Producent in die Lage käme, zu beurtheilen, ob er sein Product an die ihn bestürmenden Zwischenhändler zu dem angebotenen Preise abgeben soll oder nicht.

Was den Wein anbelangt, so ist es meiner Ansicht nach durchaus nicht nöthig, denselben in größeren Quantitäten einzulagern. Die Weinproducenten, welche in der Lage sind, hundert und noch mehr Hektoliter zu verkaufen, verfügen jedenfalls selbst über das nö-

thige Faßgeschirr, um den Wein gut einzulagern. Denselben sind auch genügende Sachkenntnisse zuzutragen, daß sie selbst den Wein rationell behandeln werden, wodurch aber auch die Nothwendigkeit der Anlage von kostspieligen Weinreservoirs entfallen würde. Es wäre nur nothwendig, daß solche Producenten von jeder Sorte ihres abgegebenen Weines eine kleinere Quantität, ein paar Hektoliter, im Lagerhause einlagern und diese Quantität immer wieder ergänzen, wenn dieselbe kleinweise zum Verkaufe gelangt. Wünscht jedoch ein Consument eine größere Partie von dem Weine, dessen Qualität er durch die Probe im Lagerhause kennen gelernt hat, so kann er sich dann direct an den Producenten wenden, welcher ihm durch diese Einlagerung bekannt geworden ist.

Ich habe in meiner Begründungsrede auch erwähnt, daß der Weinbau gegenwärtig darniederliegt; daß namentlich in Unterkrain momentan die Weinproduktion keine bedeutende ist und die Weinpreise infolgedessen gegenwärtig ziemlich hoch stehen; habe aber auch gleichzeitig auf die Zukunft hingewiesen und betont, daß, wenn unsere Weinberge einmal mit amerikanischen Reben regenerirt sind, bedeutende Quantitäten Weines erzeugt und dann Schwierigkeiten sich ergeben werden, den Wein abzusetzen.

Im Verwaltungsausschusse wurde infolge meiner Ausführungen in Bezug auf das Musterlager von Weinen und von solchen Produkten, die leichter dem Verderben ausgesetzt sind und deshalb nicht in größeren Quantitäten eingelagert werden können, ferner in Bezug darauf, daß ich eine Art Informationsbureau mit dem Lagerhause verbunden sehen will, die Ansicht ausgesprochen, daß das eine Verquickung des Lagerhauses mit Zwecken darstellen würde, die ihm ferne liegen. Dies macht meiner Ansicht nach nichts, meine Herren! Ich bin einzig und allein von dem Standpunkte ausgegangen, den landwirtschaftlichen Producenten möge dadurch geholfen werden, daß ihnen die Möglichkeit geboten wird, ihre Producte leichter abzusetzen; möge nun die Anstalt, welche dies vermitteln soll Lagerhaus, Musterwarenlager, Warendepot, Verkehrsbureau oder Informationsbureau heißen, ist für den Zweck, den ich vor Augen habe, gleichgültig. An diesem Standpunkte halte ich unbedingt fest und bitte auch den Landesausschuß bei seinen diesbezüglichen Studien und der seinerzeitigen Antragstellung an diesem Standpunkte festzuhalten, falls der hohe Landtag meinen Antrag heute überhaupt annimmt, um was ich hiemit nochmals erlaube.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Majaron ima besedo.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Oglasil sem se k besedi, ne da bi nasprotoval predlogom upravnega odseka. S temi predlogi se jaz za svojo osobo popolnoma strinjam, posebno pa z motivacijo, katero je podal častiti gospod poročevalec upravnega odseka. Ta motivacija se bistveno razlikuje od motivacije, ka-

koršno smo bili čuli od gospoda predlagatelja samega pri prvem utemeljevanji njegovega predloga.

Upravni odsek se je z današnjim nasvetom postavil na čisto drugo stališče, nego li je bilo ono prvotnega gospoda predlagatelja grofa Barbota. Res je, tu in tam se govori o skladišči, ampak tu in tam v drugem pomenu besede. Častiti gospod poslanec grof Barbo je hotel imeti skladišče, v katerem bi izključno le domači poljedelci in vinogradniki odkladali svoje žito, odnosno vino. Gospod predlagatelj obečal si je velike koristi od tega skladišča za naše poljedelstvo, oziroma vinogradarstvo, ker misli, da se bodo z njim dosegle prave tržne cene za domače pridelke. Jaz jako dvomim, da bi se na ta način isti namen dosegel, kajti pomisliti treba, da so s skladiščem združeni mnogi stroški, in pomisliti dalje treba, da se tržne cene ravna po konjunkturah, katerih pa ne more odpravljati skladišče v smislu predloga gospoda poslanca grofa Barbota.

In gotovo je, gospoda moja, da bi se skladišče v tem smislu, v tem malem obsegu deželi nikakor ne izplačalo. Častiti gospod grof Barbo je pri prvem utemeljevanji svojega predloga poudarjal, da se vino, ki se pri nas pridelava, skoraj vse na mestu ali v najbližji okolici po dobrih cenah spečava in povzije. Ravnotako nas je častiti gospod poročevalec upravnega odseka danes prepričal, da naši poljedelci prav za prav ne morejo veliko prinesiti na trg. Kjer pa ni dosti kvantitet, tam ni moči zagovarjati, oziroma priporočati takega stališča, kakoršno je zavzemal prvotni gospod predlagatelj, ki je hotel imeti skladišče samo za deželne pridelke, torej nekako tržno lopo v deželni režiji. Tu bi v resnici ne kazalo spuščati se v stvar tako majhnega obsega in pomena.

Drugače pa je s skladiščem, katero upravni odsek predlaga po svojem poročevalcu. To skladišče odgovarja zakonitemu pojmu in odgovarja skladišču v Inomostu, katero je gospod grof Barbo postavljaj za vzor. Takšna naprava bi pa toliko ne koristila domačemu poljedelstvu, kakor bi pa z njo pridobila trgovina v deželi. In to je tist ozir, ki je vsaj za me jako merodajen. Gotovo bi tako skladišče jako povzdignilo trgovino in vsled tega vplivalo jako močno na znižanje cen, osobito na znižanje cen živilom, kar bi vse v prvi vrsti prišlo v korist konsumentu, torej širšemu prebivalstvu dežele. Iz tega širšega narodno-gospodarskega stališča, mislim, bo mogoče pretresati vprašanje, katero je sprožil prečastiti gospod poslanec grof Barbo. Ali to vprašanje je težavno in predno se dožene, treba bo rešiti mnogo administrativnih, finančnih in strokovnjaških vprašanj. Jaz pa ne vem, akoravno visoko čislam izobraženost naših gospodov deželnih odbornikov, ali bodo sami kos vsem tem nalogam. Zato menim, da bi bilo pač priporočljivo, ako bi se deželni odbor pri reševanju tega vprašanja poslužil posebne enquete, v katero bi bilo poklicati zastopnike trgovine, kmetijstva in sploh takih mož, katerim je gospodarski in denarni položaj naše dežele jako dobro znan. Jaz si bom torej usojal, predlagati tako enketo.

Pri tem pa mi je še nekaj omeniti. Celotno vprašanje se mi vidi velike važnosti, ali bojim se, da bi cela zadeva ne prišla v tiste katakombe, katere

se imenujejo letno poročilo deželnega odbora in v katerih slavni vitezi, to so sklepi visoke zbornice, spavajo večno spanje. (Živahna veselost. — Lebhafter Geisterfeiert.)

Gospoda moja! Pregledal sem letno poročilo letošnje in tam naletel na kratko notico v tem, kaj se je zgodilo n. pr. z „deželno hipotečno banko“, kaj s „podpiranjem deželnega posojilništva“. O hipotečni banki, gospoda moja, govorile so se v tej zbornici cele gromade govorov, 8 let že visi to vprašanje, ali danes nam zopet deželni odbor le nekako skrito toliko poroča, da je pač nekaj gradiva tukaj, ki je nam na razpolaganje. Gospoda moja, na ta način ne pridemo naprej z rešitvijo prevažnih narodnogospodarskih vprašanj (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Res je!“) in uzrok tiči gotovo tudi v tem, da nam deželni odbor ne predlaga posebnih poročil glede tako važnih predlogov. Ako se kaj gradiva nabere, potem menim, da naj bi ga deželni odbor razvrstil v posebni prilogi, koja naj pride pred svoj odsek, da se stvar z nova pretrese in deželnemu odboru dá nov impuls za reševanje dotičnega vprašanja.

Da se torej tudi današnje važno vprašanje ne vrže v katakombe, zategadelj mislim, da smem predlagati dodatek, naj se ob enem naroči deželnemu odboru, da o tem vprašanju poroča visoki zbornici v posebni prilogi.

Moj predlog se glasi:

„Visoki deželni zbor skleni:

Pri proučevanju te zadeve naj se deželni odbor posluži enquete ter o vsem predloži v prihodnjem zasedanju posebno poročilo.“

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo dodatni predlog gospoda poslanca dr. Majarona, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Dodatni predlog gospoda poslanca dr. Majarona je dovelj podprt in je v razpravi.

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Če sem si izprosil besedo, napotilo me je to, da je prvi predlagatelj, častiti gospod poslanec grof Barbo, zastopal načelo, kateremu se jaz kot agrarec pridružujem v polni meri. Tu imamo prikazen, da gospod poročevalec zastopa širše stališče. On je nekako zagovarjal ne le producenta, ampak tudi konsumenta. Če sem gospoda predlagatelja grofa Barbota prav razumel, on meri le na to, da se s skladiščem izključno le pomaga kmetiskim producentom. Stališče gospoda poročevalca, kakor je tudi posneti iz besed gospoda predgovornika, je čisto drugačno. Pokazalo se je tukaj, kako težko je, zjediniti vse interese, pokazalo se je, če smem to naravnost izreči, nekako nasprotstvo zastopnikov mestnih in kmetiskih interesov. (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „O ne!“)

Pardon, govorilo se je o trgovini, prvotni predlog gospoda poslanca grofa Barbota pa je imel izključno le v mislih kmetškega producenta. Skladišče v smislu predloga gospoda poslanca grofa Barbota je edino in izključno le po kmetiskih zadrugah izvršljivo, to je, ako se sami kmetški zastopniki združijo v varstvo svojih interesov. Kakor znano, je bilo v državnem zboru že vse pripravljeno, da se uresničijo kmetške zadruge, stvar katero je ministerstvo samo smatralo kot zadačo in o kateri je presvitli cesar sam leta 1891. v prestolnem govoru rekel, da jo smatra kot eno najvažnejših gospodarskih vprašanj. Ne bom preiskoval, zakaj predlogi še niso postali zakon, obljubljen pa je, da se ima prihodnji državni zbor pečati s tem vprašanjem.

Da sem častitemu gospodu poslancu grofu Barbotu kot zastopniku veleposestva hvaležen, da je stavil ta predlog, je jasno, ali naravno je to, vsaj so interesi kmetški in veleposestva pri nas vsi enaki. Stvar pa, da se tudi zastopniki veleposestva ogrevajo in skrbе za tak predlog, je neko dobro znamenje, na drugi strani seveda tudi žalostno zato, ker kaže, kako slabe in nesrečne so razmere, v katerih se nahaja kmetijstvo, da razmere poznavajoč ekonom mora študirati, kaj storiti, da se nekoliko reši to slabo, revno stanje gospodarstva.

Gospoda moja, tako skladišče bi bilo za kmetško prebivalstvo velike koristi, in jaz navajam le dva predmeta, ki označujeta, da je res tako. Kmetovalec ima mnoga bremena, zaostanki v davkariji in obresti dolgov. Komaj je pšenico omlatil, proda jo takoj prvemu kupcu, samo da bobi denarja in se raje vsaj nekoliko reši, kakor pa da se prepusti še hujsim razmeram. Dejansko je, da so bile žitne cene minolega leta ob času mlačitva tako nizke, kakor že 15 let ne, na pr. so kupci kupovali pšenico po 1 gld. 50 kr. in videlo se je, da so septembra meseca cene poskočile za 25 do 30%. Priznavam, da mi Kranjci ne bomo delali žitnih cen, tudi ne Avstrija in Evropa, ampak to vprašanje se rešuje na svetovnem trgu. Ravno tako gotovo pa je, da bi bil, na pr. lani, dotični kmet, ako bi bil imel sredstva, odlašati prodajanje žita, lahko deležen postal tega poviška v cenah in zato bi bilo tako skladišče njemu gotovo v korist, ker bi lahko oddajal svoje pridelke v skladišče in zanje dobil nekaj denarja, neko naplačilo, s čemur bi lahko izhajal vsaj za najnujnejše potrebe in to je končno za nas kmetovalce punctum saliens, da dobimo vsaj nekaj denarja, tako da potem že lahko nekaj časa izhajamo in da nam ni treba za slepo ceno prodati svojih pridelkov, ampak da lahko čakamo na boljše cene. Dokler je na pr. na Dolenjskem dovolj vina, dobi se po jako nizki ceni. To je jeseni. Na spomlad, ali po leti ne najdete pri kmetu nič več vina, ampak samo bogatejši ljudje ga imajo in pa prodajajo po 30–40% dražje, kakor ga je kmet oddal. Lansko jesen smo brali, da Vipavci še tistega pičlega pridelka, kar so ga imeli, niso mogli spraviti v denar, kar dokazuje, da ne morejo najti prekupcev. Jaz sam sem dobil pismo v tem zmislu. V tem oziru bo skladišče torej v veliko korist. Glavna stvar pri takem skladišču pa je ta, kakor je poudarjal

častiti gospod predlagatelj grof Barbo sam, da bo to tudi nekak posredujoči zavod, kjer se bo lahko poizvedelo vse glede tržnih cen itd.

Potem je treba pomisliti na železništvo. Komu pa koristijo železnice v največji meri? Največ velikim tovarnam, velikim trgovcem, ki uživajo refakcije. Železnica pravi, ako voziš 100 vagonov, dobiš toliko in toliko nazaj.

Tega mali kmet, ki ima le par meterskih centov tega ali onega pridelka, ni deležen in zato sili cela stvar, cela današnja uredba in svetovne razmere kmetovalce na zjedinenje, da jim bo mogoče, železnične tarife izkoriščati. Neka dobrotla se nam je naklonila s tem, da dobivamo živinsko sol po znižanih cenah. Ali če jo kupite v malih množinah, stane po 8 kr. torej malo manj, kakor jedna sol. Dobiva se 1 q po 5 gld. v solnih skladiščih v Piranū in iz Ebensee-a. Če se naroči cel vagon iz Pirana, stane 1 q 5 gld. 70 kr., ako se naroči polovico stane 6 gld., ako se pa kupuje v manjših kvantitetah, pride 1 q na 7—8 gld. Tu vidite, gospoda moja, da je le v zjedinenji kmetovalcem mogoče tarife železnične izkoriščati.

Skladišče bi bilo tudi nekak posredujoči bureau. Tam bi se zbirali uzorci od raznega blaga, bil bi ta urad v vednem koneksu s trgovci, tam bi se oglašali kupci n. pr. za zelje, za fižol itd. in kmet bi lahko poizvedel, koliko bi dotičnik hotel prevzeti in bi mu lahko pisal, nasprotno bi kupec rekel: Kmetovalci, Vaše blago mi dopade, pripeljite mi ga toliko in toliko. Lansko leto se je pri sadji pokazalo, kako pomanjkljivi smo pri nas, da ni preskrbljeno za dobro prodajo. Kaj pomaga, da imamo pridelke, če jih pa ne moremo v denar spraviti. Lani se je prodajalo sadje 100 kg po 2 gld. 60 kr. To je slepa cena in bralo in čulo se je, da sadje nima nobene cene. Čuli ste pa pozneje, da se je mnogo vagonov sadja celo iz Amerike pripeljalo na Dunaj, in dejansko so nekateri posestniki, ki so bili toliko previdni in so čakali, dobili po dvakrat in trikrat več, kakor so dajali navadni domači ponudniki; ako bi bili mi imeli tak bureau na razpolago, bi se bili lahko poučili o tem, kako so sadne razmere v drugih deželah, in dobili bi bili migljaje, da naj hranimo sadje in ga o pravem času prodamo. Ako bo šla akcija glede nasajanja sadnega drevja tako od rok, kakor dosedaj, da se vsako leto sadi na tisoče in tisoče sadnih dreves, prišla bodo vprašanja: kam s sadjem, in tu ravno bo treba misliti, da se sadje tudi lahko suši. Navajam suhe češplje, ki so bile prejšnje čase precejšen vir blagostanja osobito v Belikrajini. Dalje opozarjam na sadno vino. V Franciji se vsako leto več milijonov hektolitrov sadnega mošta popije, pri nas je ta konzum neznaten. S tem, da bo skladišče pripomoglo kmetu, pridelke po dobrih cenah spečavati, bode veliko koristilo.

Kar se tiče predloga častitega gospoda tovariša dr. Majarona, moram se izjaviti za enketo, ki bo vsekako veliko koristila. Jaz gojim nado, da se kmalu ustanovijo kmetске zadruge in da bo cesarska vlada držala besedo, katero je tako častno dala. Za slučaj, da se ustanove, bo itak dolžnost deželnega odbora in deželnega zastopa podpirati njih

osnovo in pri tem bo materijal, ki se bo nabral v enketi, velike koristi. Upam torej, da bo deželni odbor gotovo upošteval predlog častitega gospoda tovariša dr. Majarona in bo res veščake poklical v enketo, kajti dotično delo bo težavno, in treba bo pri rešitvi vprašanja veliko truda, napora in zdravega razuma. Zaradi tega se pridružujem v polni meri predlogu častitega gospoda poslanca dr. Majarona.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Ne bi se bil oglasil k stvari, o kateri se vrši razprava, ker ne morem govoriti kot strokovnjak, ako bi me ne bil izzval neposredni častiti gospod predgovornik, kateri nahaja pri tem vprašanji neko protislovje med poslanci kmetških občin in med poslanci mest in trgov.

Častiti gospod poročevalec je svoje temeljito sestavljeno poročilo z mnogimi podatki podprl in vso zahvalo mu moramo vedeti, da ni stal samo na stališči, kakor častiti gospod predlagatelj grof Barbo, temveč da je, dalje se oziraje, tudi skušal v sklad spraviti interes producenta z interesom konsumenta.

Po predlogu častitega gospoda poslanca grofa Barbo-ta se je pred vsem šlo za interes producenta in za ta interes se tudi ogreva neposrednji gospod predgovornik, kateri se proglašja za agrarca.

Gospoda moja, v njegovih besedah vidim jaz neko skrivno ljubkovanje njegove stranke s stranko veleposestnikov, češ, mi imamo jednake interese, torej glejte, da homo hodili po istej poti (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: „To je čudno!“) in varujte se poslancev mest in trgov. Častiti gospod predgovornik je namreč naravnost naglašal, da vidi, da si tukaj v opreko pridejo interesi poslancev mest in trgov in poslancev kmetških občin in veleposestva. Jaz pa pravim, da temu ni tako. Pred vsem se ne smemo nikdar postaviti na ekskluzivno stališče poslancev kmetških občin ali poslancev mest in trgov, temveč stati moramo na skupnem stališči deželnih poslancev (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Sehr richtig!“) Ako se torej govori o tako važni stvari, kakor je stvar, o kateri je po inicijativi častitega gospoda poslanca grofa Barbo-ta danes poročal tovariš gospod Lenarčič, tedaj gospoda moja, mora se pri tako važni stvari tudi ozirati na interes cele dežele in to je častiti gospod poročevalec storil.

In, gospoda moja, jaz moram reči, da tukaj interes mestnega prebivalstva z interesom kmetškega prebivalstva nikakor ne pride navskriž. Poglejte nekoliko po deželi! Ako izvzamete Ljubljano, imate povsodi v mestih in trgih prebivalce, ki so sami producentje in ki imajo interes na tem, da se žitu cena poviša. V Ljubljani sami, in zlasti v predmestjih imate končno tudi nekaj takih ljudij, ki niso samo konsumenti temveč imajo tudi kako kmetijo, kakor

n. pr. častiti neposredni gospod predgovornik sam, ki se — če se ne motim — dasiravno meščan, vender jako rad prišteva kmetovalcem.

Gospoda moja, poglejte pa na kmete! Ali imate tam res samo producente? Zanikavam to. Na mnogih krajih na Notranjskem je mnogo takih prebivalcev, ki ničesar ne pridelujejo, temveč so samo konsumenti, katerim mora biti na tem ležeče, da živil ne kupujejo predrago. Pa ne samo na Notranjskem imate takih ljudi, temveč tudi na Gorenjskem imate kajzarje, ki nimajo ničesar, kakor svoje koče in se morajo preživeti s trudom svojih rok in si z zaslužkom kupovati vse, kar potrebujejo za življenje. Torej tu treba pred vsem v sklad spraviti interes producenta in interes konsumenta. Kako se da to doseči, tega ne more reči ne častiti gospod poslanec Povše kot agrarec, ne častiti gospod poročevalec, kateri se je postavil na širše stališče, in ne jaz, temveč za to, da se najde pravi ključ, naj skrbí enketa, proti kateri ni bilo čuti nobenega ugovora.

Trdilo se je, da skladišče utegne pripomoči k zvišanju cen za poljske pridelke. Ali se bo to zgodilo v izdatni meri, je drugo vprašanje. Skladišče ne bode cen ustanovljalo, kakor je priznaval gospod predgovornik sam, temveč cene ustanovljajo se drugod. Skladišče utegne le to dobro imeti — ako se namreč res tako ustanovi, kakor priporoča častiti gospod poročevalec upravnega odseka — da bo ob enem dajalo posojila na varante. Toda takega skladišča, gospoda moja, dežela ne bo mogla ustanoviti. Kakor hitro se dežela postavi na tako stališče, nastopi pot spekulacije, po katerej lahko zaide v jako nevaren položaj. Cena žitu, katero bi hranjevala v dobri nadi, da postane dražje, utegnili bi pasti in potem bi imela dežela lahko veliko izgubo. Ne vem, če je kdo med nami, ki bi se upal, glasovati za to, da bi se dežela podala na pot spekulacije s tem, da bi začela tako riskantno podjetje. Kaj takega mora biti samo stvar privatne spekulacije in ako se najde pravi ključ ter se posreči ustanoviti privatno podvzetje, katero bi moglo biti podpirano od dežele in morebiti tudi od mesta ljubljanskega, ki ima tudi interes na tem, da se ustanovi v središču deželnem, v Ljubljani, potem se utegne pravo zadeti. Potem bo tudi mogoče, da bo kmet, kadar bode oddal svoje pridelke v skladišče, lahko dobil nekaj denarja na blago, da mu ne bo treba čakati na denar do prodaje. Glavna stiska pri kmetovalcih je končno vender le ta, da včasih svojih pridelkov ne morejo v denar spraviti, kedar so v potrebi. Ako bodo lahko posojila dobivali na svoje blago, katero bodo oddajali v skladišče, bode jim jako pomagano.

Posebno važno pa bo skladišče za kmetске zadruge. Skladišče bo največja podpora za te zadruge in zaradi tega je hvalevredno, da se je edenkrat začelo govoriti o tej stvari. Jaz sem se že nekoliko pečal s to zadevo, ker sem proučeval uredbo skladišča v Inomostu, ali prišel sem do prepričanja, da so tam razmere čisto drugačne, da se ne krijejo z našimi in se jim niti primerjati ne dajo. Zaradi tega bo treba, pri nas stvar drugače urediti. Ča-

stitemu gospodu predlagatelju grofu Barbo-tu gre zasluga, da je sprožil to idejo in jaz le želim, da bi deželni odbor, kateri je v poslednjem času res hvalevredno začel delovati na narodnogospodarskem polju, temu važnemu vprašanju vso skrb posvetil in za enketo odbral prave moze, kateri imajo izkušnje ne le kot producenti, temveč tudi kot konsumenti.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Povše.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Če si še enkrat izprosim besedo, zgodi se to vsled očitanja gospoda poslanca Hribarja, da sem hotel nekako iz političnih ozirov apostrofirati veleposestnike, ko sem rekel, kar je tudi istina, da so interesi malega in tako imenovane velikega kmeta popolnoma enaki. Če pravim „kmeta“, mi to gospodi od veleposestva ne smejo v zlo šteti, saj pri nas nimamo tistih latifundij, kakor jih ima veleposestvo v mnogih deželah. Zato sem vznemirjen, da se najde poslanec veleposestva, ki zastopa interes kmetovalcev ter stavlja tak predlog. Jaz mislim, kdor mirno sodi, politike ne more najti v mojih besedah. (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Pač, pač!“) Sicer pa neposrednjemu gospodu predgovorniku odgovarjam, da se tudi ne sme spodtikati nad tem, kar sem jaz konstatoval glede razlike med prvotnim in današnjim predlogom. Dejansko je tukaj videti, da se častiti gospod poročevalec upravnega odseka ne ujema popolnoma z nazori častitega gospoda predlagatelja. In stvar tudi ni tako nedolžna, kakor da bi se res dali popolnoma spojiti interesi kmetjski in mestni. Dovolite, da le dvoje pridelkov uvajam: žito in vino. Po gospodu predlagatelju naj se samo tisto vino sklada v skladišči, ki se producira v deželi, po gospodu referentu pa tudi tuje vino. Recimo, da se napravi kmetjska deželna zadruga — ali je to vse eno, če se bo v skladišču skladalo samo domače žito, ali pa tudi tuje? Če drugo blago dobi v njem prostora, s tem spodrinemo lastne pridelke. Ali vzemimo vino. Mi želimo, da se posreči regeneracija naših vinogradov in ako se to zgodi, prišli bodo časi, da ljudje ne bodo vedeli kam z vinom. — Ako se bodo potem poleg Dolenjca in Vipavca skladala tudi druga vina, ki bodo še boljša — ali menite, da bi bilo to v interesu naših vinogradarjev, naših producentov? Tu se torej vidi, da je težko skladati interes producentov in konsumentov. Ako bo v skladišču na razpolaganje poleg domačega vina tudi dobro tuje vino, in to morebiti po nižji ceni, to gotovo nikakor ne bo v korist domači produkciji. Opozarjam le na cene laškega vina, ki grozno konkurenco dela domačemu kranjskemu vinu. Med tem, ko se — hvala Bogu — Dolenjec plačuje po 18—20 in več goldinarjev, dobite Laha, vzlic tistim 3 gld. 20 kr. daca, po 12—14 gld.

Potem pravi gospod župan ljubljanskega mesta, da bi bilo nevarno, ako bi se kmetom na blago da-

jala naplačila. Jaz sem rekel „naplačilo“, ne „odplačilo“, „Anzahlung“ in to je nekaj drugega, kakor špekulacija. Če jaz vložim 100 g in ne dobim 1000 gld. ampak le 500 gld., torej še ni nobene nevarnosti, da bi dežela v izgubo prišla, ker bi cene nikdar tako daleč ne padle.

To v opravičenje, da nisem skušal na umeten način napraviti tiste razlike med interesom kmetiskim in mestnim, ki je po dejansko mogoča.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Der Herr Abgeordnete Graf Barbo hat das Wort.

Abgeordneter Graf Barbo:

Auf die Ausführungen des Herrn Abgeordneten Dr. Majaron, welcher behauptet hat, daß ich auf dem Standpunkte stehe, daß durch das Lagerhaus die Getreidepreise in die Höhe geschraubt werden sollen, erlaube ich mir nur ganz kurz folgendes zu bemerken:

Es ist selbstverständlich, daß durch unser Lagerhaus Getreidepreise nicht gemacht werden, da dieselben von dem Weltverkehre abhängig sind, was ich auch in meiner Begründungsrede angeführt habe und hat mich also der Herr Abgeordnete Dr. Majaron nicht richtig verstanden.

Gegenüber dem Herrn Abgeordneten Bobsche erlaube ich mir zu bemerken, daß ich mich allerdings vollständig auf den Standpunkt der Landwirte gestellt hatte und auch heute noch auf diesem Standpunkte stehe, daß ich jedoch trotzdem eine gleichmäßige Berücksichtigung des Producenten und Consumenten nicht für ausgeschlossen halte. Ich habe diesbezüglich in meiner Begründungsrede gesagt, daß ich von dem agrarischen Standpunkte ausgehe, daß ich aber hiebei die Consumenten nicht geschädiget wissen will.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Izprosil sem si besedo zaradi dvojnih stvari, ki so v današnji precej obširni debati prišle v razgovor. Pred vsem se je prijatelju gospodu poslancu Hribarju videlo potrebno, da je spregovoril z ozirom na to, kar je pričetkom svojega govora izrekel gospod poslanec Povše. Stvar, za katero gre, je v resnici čisto brez politične narave in zato se mi zdi neumestno, da je tovariš gospod Povše pričetkom svojega govora nekako zastopal mnenje, kakor da bi se bil upravní odsek, katerega član sem tudi jaz, postavil na sovražno stališče nasproti kmetiskim producentom. (Poslanec Povše: — Abgeordneter Bobsche: „Vsaj ni res!“) To izvajanje njegovo je bilo neumestno in nepotrebno. Vender pa se mu je pri tej priliki po krivem očitalo — mislim,

da bom tu gospodu poslancu Povšetu iz srca govoril — kakor da bi si bil on v skladišči iskal skrivnega kotička, kjer bi svojo ljubezen razkril politični stranki veleposestva. Tako daleč, mislim, ni smel seči prijatelj Hribar, ker po pisavi včerajšnjega „Slovenca“ sodeč, se stranka „Slovenčeva“ nikdar ne bo objemala s stranko veleposestva, vsaj toliko časa ne, dokler sedi v njej eksclenca gospod poslanec baron Schwegel.

Kar se tiče stvari same, se meni vidi, da je vsekako koristno, da tako vprašanje pride v raziskavo in da je vsekako koristno, ako se ukaže deželnemu odboru, da naj preišče, ali je umestno, napraviti deželno skladišče ali ne.

Gospoda moja, mi smo prišli v čase, v katerih se bomo morali baviti s socijalnim vprašanjem, kolikor največ mogoče, in v katerih bodo tisti politični prepiri, o jeziku narodnosti morali nekoliko umakniti se in dati prostora socijalno-političnim vprašanjem. In prav je tako in ravno zaradi tega sem z veseljem pozdravil predlog častitega gospoda tovariša grofa Barbota. Seveda, kak bo konec, o tem se danes ne da govoriti. Vidi pa se mi, da je skladišče, o katerem je govoril častiti gospod grof Barbo, in skladišče, o katerem je govoril tudi današnji gospod poročevalec, jedno od drugega bistveno drugače. Skladišča navadno nastanejo v mestih, kjer se nakupi mnogo blaga, v trgovskih emporijih. Tam so potrebna taka skladišča, ker se morajo mnogokrat nakupiti take množine blaga, da je nemogoče, jih naprej spraviti. Vsaj se pripoveduje, da je v Marseille-u dostikrat toliko kave, da se je ne more tako rekoč za nobeno ceno prodati. Skladišča imajo torej po svoji naravi namen, da se v njih spravljajo velike množine blaga in da se potem čaka na boljše cene. Manjšega pomena je to, da se tradicija velikih množin blaga s pomočjo skladišč na simboličen način zvršuje. Glavni namen takih skladišč je ta — in tudi namen deželnega skladišča bi ne mogel drug biti — da se dotičnim lastnikom blaga ponudi prilika, da morejo dobiti nekaj tistega kapitala v roke, ki bi sicer mrtev ležal v nakupljenem blagu. To je pomen vsakega skladišča. Kdor vloži blaga, stori to v namenu, da nekaj kapitala nazaj dobi, vzlic temu, da se blago ne more spečati. Kdor pozna dotične predpise, ve, da vsak, ki vloži blago, dobi listino od skladišča. Ta listina obstoji iz dveh delov. Prvi je recept ali „Beifallschein“ „posestni list“. V njem ima vlagatelj dokument, ki spričuje, da je on lastnik dotičnega blaga. Temu listu je pridejan še drug list, variant ali „Pfandschein“, s katerim se mu da prilika, da lahko zastavi dotično blago. Te listine se lahko indosirajo in v promet spravljajo. Pri tem pa nastajajo velike komplikacije, ker imajo varanti menjično pravno moč. Zatorej ne vem, ali bo šlo, da bi dežela, ako kmet prinese par mernikov žita, ali če pripelje par vozov krompirja, repe ali korenja, celo stvar uravnala tako, da se bodo lahko izdajali varanti i. t. d. Stvar je torej taka, da se ne more meni nič tebi nič govoriti, kakor da bo kmetu s skladiščem kar najedenkrat pomagano, da bo svoje žito, repo in korenje toliko in toliko dražje prodajal. Priporočal bi častitemu

gospodu tovarišu Povšetu, da naj glede skladišče prečita ministersko naredbo, po kateri so uravnana naša skladišča, in prepričan sem, da potem v deželni skladišči ne bo več tako lahkodušno govoril. Vsako skladišče je trgovinsko podjetje, ki se sme začeti le ob roki dane koncesije. Vsako skladišče je naravno golo spekulativno podjetje.

Za svojo osobo nimam ničesar proti temu, da se vprašanje razišče, ampak že danes bi svaril proti temu, da se v tej visoki zbornici ne bi tako nezmotljivo govorilo, kakor da bo skladišče v stanu, prvič regulovati cene kmetijskih pridelkov in drugič doseči tudi namen, odstraniti domačim pridelkom vsako konkurenco tujega blaga. Ako bo v skladišču veliko domačega dražega vina, in bodo Lah pa pripeljali cenejše, tedaj konsument gotovo ne bo hodil v skladišče po vino. To so vse stvari, o katerih torej treba misliti, in o katerih se danes ne more povedati, kak uspeh bodo imele.

Kakor rečeno, nimam ničesar proti temu, da se vprašanje o skladišču natančno razišče, samo nekaj bi prosil in tu se mi je ozirati na končni odstavek dodatnega predloga tovariša gospoda dr. Majarona.

Ta je pri tej priliki omenjal, da bi ne želel, da bi se njegov predlog glede enquete pokopal v katakombah, kakor on imenuje letno poročilo deželne odbora in da bi deželni odbor ne hodil tiste polževe poti, na kateri ga prijatelj gospod dr. Majaron navadno nahaja. Gospoda moja, ako ste le količkaj pravični in ako pomislite, kaj je visoka zbornica samo v zadnjem zasedanju vse naložila deželnemu odboru, da naj dotične stvari pretresa in o njih poroča „v prihodnjem zasedanju“, n. pr. da naj Vam uredi prisilno zavarovanje, da naj Vam uredi vpokojenje kmetijskih starih ljudi itd. itd., potem morate pripoznati, da bi v deželni odbor, ako bi se vsa ta vprašanja hotela reševati s tisto naglostjo, kakor jo želi prijatelj dr. Majaron, morali sedeti sami „libermenschen“, o katerih govori filozof Nietzsche. Zase vem, da nisem tak „libermensch“, za druge gospode deželne odbornike pa ne vem. (Veselosť. — Heiterkeit.) Torej le kar je pametno in kar je mogoče, to naj se zahteva. Ako se bo zahtevalo, da naj se taka vprašanja rešujejo od zasedanja do zasedanja, dobro, vsaj poročevalec deželne odbora lahko spiše svoje poročilo in pravi, to in to se je pretresalo. Ali pa bo stvar s tem v resnici napravila korak naprej, o tem jako dvomim in jaz bi svaril pred tem, da bi se pri tako važnih, narodno-gospodarskih vprašanjih postopalo jednako, kakor če se glede kake občinske poti nalaga deželni odboru, da preišče razmere, vpraša ta in ta cestni odbor za mnenje in poroča v prihodnjem zasedanju. To se pač lahko zgodi pri malenkostnih razmerah, pri tako važnih vprašanjih pa, o katerih so gospodji sami tako različnega mnenja, je pa po mojih mislih absolutno nemogoče zahtevati, da se o njih poroča že v bodočem zasedanju, kajti s takim sklepom se samo deželni odbor na krivo pot zapelje, ker deželni odbora poročevalec pride potem s kratkim poročilcem, katero je pred vratom novega zasedanja odrinil od svoje mize!

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Častita gospoda! Vsi gospodje govorniki so se izražali v zmislu predloga, katerega mi je zastopati v imenu upravnega odseka. Torej bi s tega stališča ne imel ničesar ugovarjati.

Zlagam se popolnoma s predlogom častitega gospoda tovariša dr. Majarona, da se skliče enketa, ki bi imela namen, temeljito proučiti vprašanje, katero pride v pretres v deželni odbor.

Glede izvajanj gospoda poslanca Povšeta, da se tukaj kaže nekako strankarstvo, so odgovarjali že drugi gospodje tovariši. Jaz njegovih besed ne smatram tako resno, kakor da bi bilo moje ali tovariša gospoda dr. Majarona mnenje nasprotno kmetiskim težnjam, ampak mislim, da se je gospod poslanec Povše samo hotel malo pošaliti.

Glede bojazni gospoda poslanca župana Hribarja, da ne bi se dežela spustila v nekako špekulacijo, jaz nisem mnenja gospoda poslanca Hribarja, ker sem že v prvotnem svojem govoru rekel, da dežela sama ne bi mogla sprejeti tiste naloge, da bi dajala posojila na predmete, ki bodo v skladišču, ampak omenjal sem, da bi bilo neobhodno potrebno, da stopi skladišče v razmerje s kakim kreditnim zavodom, ki bi dajal taka posojila brez vsake odgovornosti za deželo. Da bi pa dežela lahko to reč izvedla in da bi bilo skladišče njena naprava, to se meni ne vidi, da bi bilo pretežavno. Neko prednost ima to proti privatni špekulaciji, in sicer to prednost, da dežela more vplivati na tarife v skladišču (Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Sehr richtig!“), med tem ko dežela, ako samo nadzira skladišče, nima vpliva na to, kako naj bi se določile tarife, oziroma kako bi se domača produkcija nekako varovala proti tuji konkurenci.

Ker se nihče izmed gospodov poslancev ni izrekel proti predlogu upravnega odseka, upam, da se bo jednoglasno sprejel.

Deželni glavar:

Prosim sedaj glasovati in sicer najprej o predlogu upravnega odseka (bere: — ließt:)

„Predlog g. grofa Barbota, kateri se glasi na to, da se deželni odboru naroča, naj on vprašanje založišča v Ljubljani študira in v prihodnjem zasedanju predloži zbornici konkretne nasvete in naj se pri tem vprašanji ozira na razpravo poročevalca upravnega odseka.“

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog upravnega odseka je sprejet.

Sedaj pride na glasovanje še dodatni predlog gospoda poslanca dr. Majarona, ki se glasi:

„Pri proučevanju te zadeve, naj se deželni odbor posluži enquete ter o vsem predloži v prihodnjem zasedanju posebno poročilo.“

Ker se je glede tega predloga od strani gospoda poslanca dr. Tavčarja ugovarjalo temu, da bi se deželnemu odboru naročilo, da poroča že v prihodnjem zasedanju, vprašal bi gospoda predlagatelja, ali je morebiti zadovoljen, da se ta odstavek izpusti.

Poslanec dr. Majaron:

Prosim, gospod deželni glavar! Da ima deželni odbor o stvari poročati v prihodnjem zasedanju. To je že sklenjeno s tem, da se je sprejel predlog upravnega odseka, v katerem se deželnemu odboru istotako nalaga, da naj že v prihodnjem zasedanju pride s svojim poročilom. Razlika je le ta, da želim jaz, naj deželni odbor skliče enketo in da o vprašanji poroča v posebni prilogi, ne pa z nekoliko vrstami v letnem poročilu.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca dr. Majarona glede enquete in posebnega poročila, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je rešena 18. točka dnevnega reda.

Na vrsto pride:

19. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Adlešičah, da bi deželni inženir pregledal, kje in kako naj se napravi vozna pot do Kolpe.

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindefamtes in Adleschitz um Veranlassung von Erhebungen durch einen landschaftlichen Ingenieur zum Zwecke der Herstellung eines Fahrweges zum Kulpfluße.

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Županstvo občine Adlešiče prosi, da bi deželni odbor poslal inženirja na lice mesta, da bi trasiral ali načrtal pot, dovozno pot, da bi si ljudje po njej mogli vodo iz Kolpe dovažati. Pravijo, da nimajo druge poti do Kolpe, kakor neko stezo, da morajo pogostoma vodo dovažati v sodih in da v tem oziru potrebujejo ceste, ki bi bila nad 1/2 ure dolga. Stvar bi bila za prebivalce in za živino silno važna, osobito pa potrebna za slučaj požara.

Ne da se tajiti, da je važna dovažba vode, toda ako človek preudari, da je sedež županišča v

Adlešičah na hribčku dober streljaj od Kolpe, iz katerega hočejo potrebno vodo zajemati, oddaljeno, nastane vprašanje, ali ne bi bolje kazalo s pomočjo aparata „oven“ (Widder) napraviti, da bi se gonila voda v vas in tu bi se nabirala v dobro betoniranem vodnjaku. Na ta način bi bilo preskrbljeno tudi za slučaj požara, ker bi imeli vodo že doma.

Vender pa je težavno, da bi se v zmislu petita samo v to svrhu poslal deželni inženir in zato je bil upravni odsek mnenja, da naj bi se deželnemu odboru naročilo, da naroči deželnemu inženirju, da o priliki, kadar pride v ta kraj, preišče razmere in pretehta vprašanje, ali ne bi kazalo, da bi se s pomočjo aparata ovna tej vasi pripomoglo do vode in zato predlagam v imenu upravnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja županstva v Adlešičah, da bi se odposlal inženir na deželne stroške, glede naprave dovozne poti do Kolpe — se izroča deželnemu odboru, da naroči deželnemu stavbnemu uradu, o priliki kakga obhoda te pokrajine tudi to zadevo pregledati in o tem poročati.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Visoki zbor! Prav toplo priporočam prošnjo Adleške občine in prosim, visoka zbornica izvoli jo izročiti deželnemu odboru v zmislu predloga častitega gospoda poročevalca.

Meni so znane tiste vasi in pri tej priliki se spominjam na nesrečnega Tantala, ki je stal do vratu v vodi, pa vender vkljub temu ni mogel do nje, da si uteši žejo. Tako se godi tudi prosilcem. Vidijo Kolpo pred seboj, slišijo njeno šumenje, pa ne morejo do nje, ker nimajo pripravnega pota. Zato prosijo pomoči in jaz kot poslanec tiste občine prosim visoko zbornico, da izvoli uslišati reveže ter njih želji ugoditi, kolikor mogoče.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pri-trjujejo nasvetu upravnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

20. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Ježica in Št. Vid pri Ljubljani za uvrstitev občinske poti Ježica-Savlje-Kleče-Št. Vid med okrajne ceste.

20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden Jezica und St. Veit bei Laibach um Einreihung des Gemeindegeweges Jezica-Savlje-Kleče-St. Veit unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Občini Jezica in Št. Vid prosita, da bi se mali kos občinske ceste, ki se odcepi od državne ceste pri Jezici in pelje čez vasi Kleče in Savlje do Št. Vida, oziroma do postaje državne železnice Vižmarje, med okrajne ceste. Opravičujejo prošnjo s tem, da služi ta kos ceste vsem prebivalcem Posavja, pa tudi z one strani Save, iz vasi Črnuče, Št. Jakob, Dol itd., da jo rabijo vsi gospodarji iz omenjenih krajev za dovažanje kupljenega blaga na dom, kakor tudi za odvažanje svojih pridelkov z doma na kolodvor državne železnice v Vižmarjih. Navajajo, da plačujejo 10 gld. vožne tarife manj za vagon vina iz Istre, ki se inštradirna na kolodvor v Vižmarjih, kakor pa na kolodvor južne železnice v Ljubljani. Istotako izvažujejo svoje pridelke, les, zelje itd. na kolodvor v Vižmarjih. Oni pravijo, da cela cesta meri $3\frac{1}{2}$ km, da je dovolj široka, v dobrem stanu, po vsem ravna, da se na njej ne nahaja nobenih umetnih stavb in smatrajo svojo zahtevo kot opravičeno, ker ceste ne rabijo samo nekatere vasi, ampak celi okraj.

Cestni odbor, kateremu se je ta prošnja dala v pregled, se je izjavil, da popolnoma uvažuje razloge, katere navajajo prosilci za uvrščenje te ceste med okrajne ceste, ker jo smatra za koristno za občni promet in pravi, da ni ovire, da ne bi se sprejela med okrajne ceste. Ker pa deželni stavbni urad te prošnje še ni pregledal na lici mesta, meni upravni odsek, da naj bi se deželnemu odboru naročilo, čeravno se je cestni odbor izrekel za uvrščenje, da dá stvar še preiskati po deželnem stavbnem uradu in ako jo ta najde primerno, naj deželni odbor za prihodnje zasedanje pripravi posebno priložnost za uvrščenje te ceste med okrajne.

Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor naj sklène:

Prošnja županste v Št. Vidu in na Jezici za uvrstitev občinske ceste, ki se pri Jezici odcepi od državne ceste in vodi do Št. Vida — skozi Savlje — Kleče — med okrajne ceste, izroča se deželnemu odboru z nalogom, da odredi pregled te ceste po dež. stavb. uradu in v prihodnjem zasedanju predloži predlog za uvrstitev te ceste med okrajne.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, homo glasovali in prosim gospode poslance, ki pritrujejo predlogu upravnega odseka, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik se je oglašil k besedi.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Ko se je danes izročilo poročilo deželnega odbora o delovanju njegovem preteklega leta dotičnemu odseku, omenjal je prečastiti gospod deželni glavar, da se bo najbrž še v današnji seji stavil običajni predlog, da bi se nekatere točke izločile.

Častiti gospod poslanec dr. Majaron si je že nekatere stvari izbral, o katerih misli, da bi bilo bolj umestno, da jih prevzame prvotni poročevalec, namreč gospodarski in upravni odsek. Jaz pa predlagam sedaj, da bi se z ozirom na to, kar nam je bilo skoraj v vsakem zasedanju merodajno, še nekatere druge stvari dale upravnemu oziroma finančnemu odseku.

Ravno tako, kakor v zadnjem zasedanju predlagam torej tudi danes:

„Iz poročila o delovanju deželnega odbora za 1896. l. naj se izloči:

Iz § 3. A in B deželno-kulturne in agrarne razmere in § 6. Občila. Ta oddelka izročita se upravnemu odseku v pretres in poročanje. Iz § 5. naj se izloči točka 7. „ljublanskega mesta loterijsko posojilo“ in se izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride na vrsto volitev odseka za pretresovanje volilne reforme.

Prosim gospode poslance, da oddajo volilne listke.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospoda poslanca dr. Žitnika in dr. Schafferja, da izvolita prevzeti skrutinij.

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca dr. Schafferja, da naznani izid volitve.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Für die Wahl des Wahlreformausschusses wurden 35 Stimmzettel abgegeben und erscheinen einstimmig die Herren Abgeordneten Graf Barbo, Grasselli, Kalan, Dr. Majaron, Dr. Schaffer, Excellenz Freiherr von Schönegel, Dr. Tavcar, Zelen und Dr. Žitnik gewählt.

Deželni glavar:

Prosim, da se odsek takoj konstituirata.

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Deželni glavar:

Odsek se je konstituiral in si je izvolil načelnikom gospoda poslanca Grassellija in načelnikovim namestnikom gospoda poslanca kanonika Kalana.

Ker je dnevni red končan, naznanjam, da bo prihodnja seja v petek, dné 19. februarija ob 10. uri dopoldne, in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Upravni odsek ima sejo danes popoldne ob 4. uri in finančni odsek jutri ob $1\frac{1}{2}$ 11. uri dopoldne.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri 15 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr 15 Minuten Nachmittag.

